

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiło jugoslovanskega učiteljstva.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Franciškaška ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 12— K
pol leta 6—
četrt leta 3—
posamezna številka po 30 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 30 h
dvakrat . . . 25
trikrat . . . 20
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 10 h.
Oznaniła sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide dne 10. jan. 1919.

Ljuba Davidović, minister prosvete.

V novem jugoslovanskem ministru je prevzel ministrstvo prosvete Ljuba Davidović, po poklicu profesor, kot politik pa šef (predsednik) mladoradikalne stranke. — Naš urednik je imel priliko, da je preteklo nedeljo pod večer govoril v Ljubljani s srbskim polkovnikom Milanom Pribičevićem, ki je prišel pregledavat in organizirat vojsko. Polkovnik Pribičević je dejal nasemu uredniku, da si učiteljstvo lahko čestita, ker je dobilo za svojega ministra tako odličnega moža, ki je vseskozi prevzel modernega duha ter je vnet in iskren prijatelj narodnega šolstva in učiteljstva. S Pribičevićem sta osebna prijatelja. Davidović je uspešno sodeloval tudi pri »Narodni Obrani«, ki ji je bil Pribičević organizator in vodja. Svojedobno je bil Davidović župan Belgrada. Med srbskim narodom je znana in čislana osebnost.

Po izjavi polkovnika Pribičevića vlada v odločujočih vladnih krogih stremenje in volja, da se v prvi vrsti in predvsem porabijo vsa sredstva v svrhu povzdige in razvoja narodnega osnovnega šolstva in v svrhu ureditve vsega položaja narodnega učiteljstva. Vsako prizadevanje učiteljstva, ki meri na povzdigo šolstva in izboljšanje stanovskih razmer, dobi brez vsakega dvoma v ministru Davidoviću navdušenega zagovornika in propagatorja. Jugoslovansko učiteljstvo naj s polnim zaupanjem gleda v bodočnost.

Ko se je polkovnik Pribičević informiral o razmerah slovenskega učiteljstva, je dejal, da je sam učiteljski sin in da pozna dobro prilike in neprilike tega najvažnejšega stanu v narodu. Zanimal se je še posebno za naše delo in naše nazore glede reforme šolstva ter je izrečno odobral organizacijo nadaljevalnega šolstva s strokovnim značajem.

Na njegovo vprašanje, koliko slovenskih učiteljev bi šlo lahko službovat v Srbijo, je moral naš urednik odgovoriti, da imamo — žal — tako malo učiteljev

doma, da jih še na Koroško ne moremo poslati, kolikor bi jih tam rabili. V Srbiji, je dejal polkovnik Pribičević, nam je potrebna vojna vso inteligenco in toliko učiteljev, da smo v teh prvih hipih narodnega osvobođenja res v skrbeh. Samo v Belgradu je 9000 otrok, ki so ostali brez očeta in matere. Z delom, z zaupanjem v svojo moč in z bratsko ljubeznijo, ki naj družijo vse Slovence, Hrvate in Srbe, premagamo sedanje težave in si ustvarimo srečen in lep skupni dom.

Svoboda, svoboda!

Z ustanovitvijo Jugoslavije nam je zasijala državljanska svoboda. Ali smo vedeli doslej, kaj je državljanska svoboda? Na papirju smo jo imeli v členu XIX. državnega osnovnega zakona, toda v praksi je nismo poznali. Tisti, ki so imeli usodo bivše Avstrije v rokah, so se ne prestando trudili, da niso Slovanom in posameznim stanovom dali uživati tega, kar jim je zagotavljal zakon. Njih delo je bilo uspešno. Držali so nas v trdih sponah robstva in ponižanja, medtem ko so Nemci v zvrhani meri dobivali vsega, česar so potrebovali. In še preko te mere je šla radodarnost naših državnih — na našo škodo. Pravico so prekrstili v krivico, enakopravnost so na eni strani dvignili na stopnjo protežiranja, na drugi strani pa so jo vrgli v globočino izkoriščanja in zapostavljanja.

Tak je bil splošni položaj, a nič drugače ni bilo z ozirom na naše šolstvo in učiteljstvo. V sedanjem slovenskem delu Jugoslavije so eksponenti dunajskih krivičnih vlad, obsevanih vedno z milostjo krone, z vso silo zatirali našo narodno kulturo in nje glavni temelj — ljudsko šolstvo. Poglejte kamorkoli, kjer bivajo Slovenci, pa se prepričate, da govorimo resnico! Hoteli so imeti neuko, v kulturi zaostalo ljudstvo, da bi ga lažje vladali in izžemali s svojim birokratskim, nemškonalnim in policijskim aparatom. Ker nam niso dali narodnih šol, so hoteli naš naraščaj odtujiti jeziku in narodu. Namesto šol so nam ustanavljali vojašnice janičarjev!

Pravo čudo je, da smo se ohranili in da nas je toliko ostalo, kolikor nas je še danes! Ne pretiravamo prav nič, ako tr-

dimo, da gre v glavnem za naš obstanek zasluga zavednemu učiteljstvu, ki je vzlic vsemu uradnemu pritisku ostalo zvesto svojemu narodu ter mu je ohranilo mladino, v ljubezni vdano svojim materam. Proti temu učiteljstvu je ob izbruhu vojne nastopila vsa renegatska in naščuvana svojat z vso brutalno silo. Tisti, ki bi nas morali braniti, so se postavili na čelo našim krvnikom. Grofi, baroni, vitezi, glavari in nadzorniki — vsa ta lepa avstrijska družba — so bili kakor obsedeni, ko jim je bila dana prilika, da so lahko razkazovali svoje črne duše. Vsi njih nizki instinkti so buhneli na dan: razkrili so se v polni nagoti in v resnični krvoločnosti!

Veliko smo trpeli, a zatrli nas niso! Učakali smo dan osvobođenja. V polni zvesti, da smo narodu potrebni, se vračamo na mirno, kulturno delo, kjer so že količkaj ustvarjeni pogoji za to. A že danes, ko je komaj storjen začetek novemu delu in novemu življenju, spoznavamo z bridkostjo, da nas je premalo. Dela je dosti, a delavcev ni! Vsa Koroška, ki naj vstane prerajena v znamenju kulture, socialne, narodne in umske izobrazbe, skoroda obupno kliče na pomoč kulturnih delavcev-učiteljev. To je le en primer. A nihče ne sme preslišati tega glasu. Brat nam je najbližji, njemu veljaj prva in najizdatnejša pomoč! In kolikor učiteljev pojde tja iz drugih slovenskih krajev, toliko jih bo primanjkovalo drugod. Vendar bomo lažje mi potrpeli in si kako pomagali, zakaj na Koroškem je treba zastaviti nemudoma vse sile, da se čimprej pokažejo vidni znaki svobode in kulturnega dela v njej! A kje dobimo do 300 slovenskih učiteljev za Koroško?!

Najžalostnejše je dejstvo, da nimamo učiteljskega naraščaja. Razmere, kakršne so bile in kakršne so še danes zlasti z ozirom na ves materialni položaj učiteljstva, so tako malo vabljive, da se ne moremo nikomur čuditi, kdor se ozira po boljši in lažji službi. Mnogo je še danes učiteljev vojakov (posebno častnikov), ki nečejo nazaj v učiteljsko službo, ampak so pripravljeni, da staro mizerijo nadomestijo z ugodnejšo eksistenco. Vsak je samemu sebi najbližji, in treba je v resnici najčistejšega idealizma tistemu, ki rajši zavrže lastne dobrine, nego bi se odpovedal službi narodovega kulturnega delavca.

Nujno in neobhodno je potrebno, da se predvsem pošteno človeški eksistenci odgovarjajoče in dostojno urede učiteljski službeni prejemki, sicer ostanemo brez učiteljev. In kaj nam pomaga še tako lepa, velika, bogata in slavna domovina, ako ji ne damo pogojev za delo in razvoj narodnega šolstva? A narodnega šolstva si brez učiteljstva ne moremo misliti. Zato pa je treba učiteljstvu zagotoviti eksistenco, potem smemo pričakovati, da dobimo dovolj učiteljev. Vse to Narodna vlada že ve, zato pa tudi pričakujemo od nje, da stori nasproti učiteljstvu in domovini svojo dolžnost. Nobena vlada bi ne bila narodna, ako bi hotoma ali vedoma zanemarjala šolstvo — tako tudi naša vlada ne! A rešitev tega vprašanja je tako nujna, da ne trpi nobenega odlašanja več. Vsakega dneva je škoda, ki bi ga napravili z odlašanjem. To zbuja samo slabo voljo, ki tlači in mori deloljubnost.

Deloljubnosti je treba netiva, ki ne prihaja samo iz posameznikove notranjosti, iz njegovega prepričanja in navdušenja, temveč ki jo bodre in dvigajo tudi zunanje okoliščine; sicer se izpostavljamu nevarnosti, da prevzame delavca apatija in mrznja do dela. Izjeme so le jaki, izredni značaji, ki jih ima tudi naš stan.

Boj za kruh in skrb za obstanek ne bosta smela več ovirati naših moči, ki se naj bi poslej svobodno razvijale v službi narodne kulture. Koliko svoje energije smo morali porabiti za to, da smo ohranili sebe in svoje! To ravno je bilo v starem sistemu, ki se njega ostanki še današnji dan zaježajo v naše šolstvo in ga kaze kot črni madeži, da je storil vse, kar je bilo narodnemu šolstvu v škodo in učiteljstvu v kvar. Učiteljstvo hoče vse svoje moči posvečati zgolj pouku in izobrazbi ljudstva. Pri tem delu mu bosta vodnika zakon in vest, kakor sta mu bila tudi doslej. Toda do ustanovitve Jugoslavije so nas tudi in zlasti pri tem poučnem in izobraževalnem delu ovirale hudobne in sovražne sile, prežeče na nas izven našega stanu. Državljanska svoboda, ki je vsakomur zagotovljena v demokratski Jugoslaviji, nam daje poročstvo, da smemo poslej neovirano služiti svojemu narodu in domovini najprej z delom v šoli, zunaj šole pa tako, kakor komu vleva pošteno srce!

E. Gangl.

LISTEK.

† Agneza Zupanova.

Dne 11. decembra t. l. se je vil po ljubljanskih ulicah dolg izprevod. Spremljali smo k poslednjemu počitku zaslužno mestno učiteljico tov. Agnezo Zupanovo. Izprevod je šel iz Gorupove ulice preko Gradišča in Kongresnega trga, po Wolfovi in Prešernovi ulici, po Dunajski cesti do pokopališča pri Sv. Krištofu. Šolska mladina šentjakobske šole in Lichtenurnovega zavoda se je postavila v vrsto od cerkve do grobnice Zupanovih iz Smokuča. Po končanem cerkvenem obredu je žalostno zapel mrtvaški zvonček; dvignili so krsto in jo odnesli mimo vrste šolske mladine na mesto, kjer je bil določen neumorno delavni pokojnici zadnji dom. —

In kako je bilo pred 40. leti? Tedaj je koleginja Zupanova kot mlada, krepka učiteljica po končanem odličnem zrelostnem izpitu stopila prikrvat na šolski oder v Lichtenurnovem zavodu v Ljubljani, kjer je ostala do konca julija 1879. Nato je bila imenovana na dvorazrednico na Bledu ter po izvršenem usposobljenostnem

izpitu ondi tudi stalno nameščena. Dne 15. septembra 1887 je prišla na mestno slovensko dekliško šolo v Ljubljani, kjer je službovala do svoje smrti.

Dobro se še spominjam njenega prihoda na šentjakobsko šolo v Ljubljani. Prevzela je pouk v II. razredu. Bilo nas je približno 80 učenk. Kmalu smo jo vzljubile. Tako domača je bila do nas. Čutili smo, da je izšla iz naroda in da dela za narod. Pod visokim Stolom, v divni brezniški župniji je bil njen dom. Imela je zato krepko gorenjsko nprav, neomajen značaj, kakršni so tako potrebni za vodstvo naši mladini. Posebno primeren delokrog zanj je bil določen takrat, ko je bivši okr. šolski nadzornik Fr. Levec uvedel v treh višjih razredih šentjakobske šole strokovni pouk kakor na meščanskih šolah. Koleginja Zupanova je prevzela pouk v slovenščini, zemljepisju in zgodovini ter v letu 1894. tudi napravila usposobljenostni izpit za meščanske šole iz teh predmetov. Slovenščino je obvladala v teoriji in praksi vzorno. Njena govorica je bila vedno lepa, tudi v privatnem pogovoru brez nemških pritliklin. V zemljepisju in zgodovini je imela obširno strokovno znanje.

Neumorna in vestna je bila v svojem delu. Vsak šolski dan, najsibo poleti ali

poziimi, je prišla v šolo že ob 7. uri zjutraj. Ko smo drugi šele prihajali v šolske prostore, je ona že sedela ob kupu spisovnih nalog. To delo je vršila od generacije do generacije. Nebroj današnjih gospodinj, uradnic, učiteljic itd. je prejelo od nje jezikovno in strokovno izobrazbo. Veliko je bilo njeno veselje ob dobrih uspehih, zlasti v Levčevih nadzorniški dobi, ko je imelo dobro delo res svojo vrednost in je bilo ljubljansko ljudsko šolstvo na visoki stopnji. Pozneje so se razmere izpremenile. Prišli so na površje drugi nesposobni ljudje (Maier, Lavtičar). Kvalifikacija učiteljstva je bila odslej odvisna od političkega mišljenja. Ob tem je nazadovalo šolstvo in je trpelo vse značajno učiteljstvo. Tudi Zupanovi je prizadela ta doba dokaj bridkih ur. Doživela je tudi čas, ko višja izobrazba pri kompetencah ni več odločevala. Tudi to jo je bolelo. Taka razočaranja se tem bolj začrtajo v dušo značajnega človeka ter se ne pozabijo izlepa ali celo nikdar. —

Zato je pa s tem večjim zanimanjem opazovala sedanji preobrat, ki naj tudi v našem šolstvu zopet uveljavi načelo pravičnosti. Kot prava narodna Slovenka in Jugoslovanka je motrila vse pojave v javnem življenju, kolikor ji je dopuščalo nje-

no rahlo zdravje. Dne 29. oktobra t. l. je še prisostvovala jugoslovanski manifestaciji. Stala je na Resljevi cesti, ko je prišla mimo šentjakobske šole, ter mi krepko stisnila desnico, češ, radujem se z vami!

Mesec dni pozneje so jo prepeljali v Leonišče k operaciji. Pred odhodom v bolnico je še sestavila koncept prošnje za upokožitev, ki je pa po povratku iz Leonišča ni mogla več spisati sama. Roka se ji je tresla, govorjenje jo je mučilo. Njene misli pa so bile že pri naši Jugoslaviji. Želela je, naj ji pripovedujem o njej, ker sama ni mogla čitati. Dne 9. decembra ob 8. uri zjutraj pa je izdihnila. Bil je to dan pred štirideseto obletnico njenega službovanja. Dva dni potem smo jo pokopali. — Minil je že dober teden od tedaj, a moje misli se ne morejo privaditi dejstvu, da je ni več, da se ne vrne več med nas!

Prehitro je bilo to slovo iz naših vrst. Vsi bi ji bili po štiridesetih letih neumornega dela želeli še nekaj mirnih let, nekaj let, ko naj bi bila uživala sadove svojega truda.

Toda odšla je tja, odkoder ni povratka. Naj počiva v miru! Ni živela zanihan, zato pa ji bo ohranjen trajen in hvalježen spomin v srcih tisočerih in tisočerih! M.

Jugoslovanskemu narodu! Slovanom!

Kakor svetel meteor je zablestel na zvezdnatem nebu naše kulture.

Do zadnje postaje našega križevega pota nam je svetil skozi najhujšo temo naše sužnosti. Prav do zadnje postaje, do našega poveljanja...

Ko je dospel na zenit, ko je zažarela na vzhodu zora našega vstajenja, je ugasnil.

Toda zapustil je za seboj čudezen sled, ki ne mine nikdar...

Se nihče ni pred njim govoril svojemu narodu tako čudežno in krasno! Demon-ska je bila sila njegove besede.

Bil je glasnik Resnice, apostol Ljubezni — naš.

Ivan Cankar. mož najblažji in najplemenitejši, kar jih je dodala slovenska mati, največji mrtvi genij, mož nesmrten...

V bedi rojen, je stopal po trnjevi poti navzgor — poslovil se je od nas kot — duševni kralj.

Ne bili bi vredni, da se nam je rodil, ako ne bi tudi na zunaj skrbeli za nesmrten njegov spomin.

Za Prešernom mu gre kot umetniku prvemu javen spomenik.

Velik je dolg, ki mu ga dolguje predvsem njegov ožji narod slovenski — saj je tudi njega proslavil pred svetom... Dolg, ki mu ga dolguje sleherni Slovan, njemu — svetovnemu geniju. Ni ga izgovora, ki bi opravičeval odklonitev prispevke za ta spomenik! Časten dolg — neodložljiv naroden davek!

Zato ne prosimo, nego pozivljamo narod, da prispeva za Cankarjev spomenik, posebno pa vsak kulturni človek slovenski! Pozivljamo posebe tudi vse denarne zavode, ki žive od naroda.

Prispevki naj se pošiljajo na upravnništva listov — na »Jadransko banko« v Ljubljani na konto »Cankarjev spomenik«, ali pa na naslov odvetnika dr. Jos. C. Oblaka v Ljubljani, ki bo izkazoval vse prispevke (nakazila na banko) v tedenskih izkazih.

Pripravljalni odbor za postavitev Cankarjevega spomenika: F. S. Pinžgar. Dr. Pavel Grošelj. D. Jos. C. Oblak. Albin Prepeluh. Oton Župančič.

Naredba

poverjeništvu za uk in bogočastje o preostroju okrajnih šolskih svetov bivše vojvodine Štajerske.

§§ 25. in 26. deželnega zakona bivše vojvodine Štajerske z dne 8. februarja 1869. št. 11 dež. zak. o šolskem nadzorstvu, se razveljavljata in na njihju mesto stopajo začasno sledeče določbe:

Člani okrajnega šolskega sveta so:

1. vodja političnega okrajnega oblastva, ki je obenem predsednik;

2. po en učitelj veronauka za vsako versko družbo, ki šteje v okraju nad 500 duš. Te predlaga cerkvena oblast in jih imenuje poverjenik;

3. en okrajni šolski nadzornik, ki ga določijo poverjenik za uk in bogočastje;

4. en zastopnik učiteljstva, ki ga volijo v okraju nastavljeni učitelji na konferenci pod vodstvom okrajnega šolskega nadzornika ali pa tako, da pošljejo glasovnice, vodji političnega okrajnega oblastva;

5. pet članov okrajnega zastopa.

Te člane voli okrajni zastop izmed onih, ki imajo volilno pravico za občinsko zastopstvo v dotičnem okraju. Ako je pa okrajni zastop razpuščen in postavljen gerent, jih voli gerentov sosvet.

Namestnik predsednika je okrajni šolski nadzornik, ki je član okrajnega šolskega sveta.

V mestih z lastnim občinskim statutom pristaja mestnemu šolskemu svetu delokrog okrajnega šolskega sveta.

Predsednik je župan ali od vlade postavljeni gerent, oziroma vladni komisar; sicer se imenujejo člani, kakor je določeno za okrajni šolski svet.

Poverjenik:

Dr. Verstovšek s. r.

Vojna posojila.*

Prav mnogo ugrabljejo in svetujejo javno in zasebno o sigurnosti, oziroma nesigurnosti vojnih posojil. Učiteljstvo je pri tem jako, jako prizadeto; ne toliko z ozirom na lastne malenkostne vsote, naložene v vojnih posojilih, pač pa z ozirom na vsote, ki jih je naložilo po posredovanju učiteljstva slovensko ljudstvo v vojna posojila.

* Za zadnjo št. prepozno došlo. — Uredn.

Pred kratkim je bilo čitati v »Slov. Nar.« nasvet, naj bi se one denarne vsote, ki so jih bivša c. kr. sodišča naložila v imenu nedoletnih otrok v vojna posojila, prevzela od nove jugoslovanske države, druga vojna posojila pa ne, ker omenjeni otroci niso krivi, da je prišel njih denar v nevarnost, medtem ko so si vsi drugi podpisovalci vojnih posojil te nevarnosti sami krivi. Ali drži ta trditev? Da, a edino za one maloštevilne politike, ki so videli vse podrobnosti tudi za političnimi kulisami, katerih nekaj se je sedaj že tudi nam drugim navadnim zemljanom odkrilo. Ako so ti kaj vojnih posojil podpisali, so postavili svoj denar vedoma v nevarnost, za druge podpisovalce vojnih posojil pa to nikakor ne velja, zakaj do zadnjega vojnega časa niti Anglija ni računala z razpadom stare Avstrije, ampak je računala le z nje ponižanjem in zmanjšanjem, kar nam dokazuje londonski pakt z dne 19. aprila 1915 Italije z entento. Ako bi bila računala Anglija vsaj 19. aprila 1915 že z razbitjem, oziroma razpadom stare Avstrije in na samoodločevanje narodov na podlagi Wilsonovih načel, bi ne potekala demarkacijska črta Italijanov nikdar po krajih čiste Slovenije, kakor je to dandanes, žal, dejstvo. Kakor se kaže, se bo to na mirovni konferenci nam v prid popravilo. Iz povedanega izhaja jasno, da niso računali torej niti Angleži, ki so vendar dalekovidni svetovni politiki, s takim strahovitim koncem stare Avstrije, kakršnega nam je prinesel izid vojne. In mi navadni zemljani naj bi bili videli vse, kar ima priti za početnimi in nadaljnjimi dogodki vojne?

In učitelj v zadnjem gorskem kraju, ki so mu naravnost ukazovali, na vse možne načine delovati za podpisovanja vojnih posojil, na katerega so ljudstvo s prižnic, po občinskih uradih itd. opozarjali, da sprejema učitelj podpisovanja na vojna posojila, ki je bil k temu poslu primoran, naj bi bil mogoče v teh slučajih in ob vladajočih takratnih razmerah ljudstvo od sebe podil in mu podpisovanje vojnih posojil odsvetoval? In niso li prav vsi slovenski listi podpisovanje vojnih posojil po svojih najboljših zmoglostih podpirali in pospeševali? Niso nas li n a š i (slovenski) listi z omenjenim propagiranjem vojnih posojil zavajali in zavedli na napačno pot in z nami naše preprosto ljudstvo?! In niso li voditelji slovenskih političkih strank, ki so njih glasila nas in naše ljudstvo sploh zavedla na neprav pot z ozirom na vojna posojila, sedaj tvorilci naše vlade?! In ta vlada naj nas pusti sedaj na cedilu?! Upamo, da bo naša Narodna vlada SHS vse potrebno ukrenila, da odvrne od našega naroda gospodarsko nesrečo, ki bi bila v zvezi s propadom vojnih posojil. Pomisliti je, da je marsikakega hlapca in marsikake dekle zadnji vinar naložen v vojnem posojilu; leta in leta je zbiral ali zbirala svojo bridko zaslužen plačo, da bi mogel, oziroma mogla slednjič kupiti kako kočico za lastni kotiček. In sedaj naj bo ravno ob rojstvu Jugoslavije kar hipoma ob vsi to sladko nado?! In koliko je očetov, ki so položili slednje vinarje v vojno posojilo na toliko in toliko let v dobro (sedaj se kaže, da v slabo) svojim nedoletnim otrokom. Vsi ti niso mogli računati s takim koncem Avstrije, kakršnega smo doživeli, ker smo namreč čitali, da ne računa niti ententa z razkosanjem bivše naše države. Vsak razsoden človek je pač moral računati od vsega začetka vojne, da bo zmaga ententa; zakaj najpreprostejše seštevanje razpoložljivih sredstev ene in druge nasprotujočih si strank na podlagi kake zemljepisne knjige nam je pokazalo, kje je zmaga in kje končni poraz. A ne oziraje se na razpad Avstrije — in na to se ni moglo misliti, ker so poročali iz ententnih krogov, da ne mislijo na nje razkosanje — je bilo pa za podpisovalce vojnih posojil vse eno, imeti denarje naložene v hranilnicah ali v bankovcih (v žepu) ali v zadolžnicah vojnega posojila. Poraz Nemčije in njenih priveskov se je lahko videl v naprej. Nemožnost plačila ogromnih vojnih dolgov tudi. Na podlagi tega sledeč bankerot tudi. In v slučaju bankerota — tako je računal razum navadnega zemljana — bodo izgubile vse državne zadolžnice, naj se že imenujejo vojna posojila, bankovci ali kako drugače, enako število % na svoji vrednosti.

Kakor so bili denarni zavodi prisiljeni podpisovati vojno posojilo, tako je bilo učiteljstvo komandirano delovati za vojna posojila. Posledice izgube teh vojnih posojil utegnejo postati strašne za vso Slovenijo in to ne samo iz gospodarskih ozirov. Škoda, ki jo reprezentuje od Slovencev, oziroma Jugoslovancev sploh, podpisano vojno posojilo, je provzročila vojna. Je torej to vojna škoda. Nemčija in njeni priveski naj se na prizadevanje Narodne države SHS na mirovni konferenci primorajo, da Jugoslovonom to škodo poravnajo.

Naj nam nihče ne pride z izgovorom: »To ne gre, ker so nabavljali s temi vojnimi posojili moralno pripravo za ententne vojake!« S pomočjo vojnih posojil so nabavljali tudi živež in obleko beguncem in drugo slično. Sicer pa so se povrnili iz vojne še tudi vojaki Jugoslovani, ki so v vojni službi hrabro streljali na svoje slovanske brate in svoje prijatelje — ententne vojake, seveda v to prisiljeni. Kdo jih zato preklinja? Kdo jih poizkuša zato oškodovati? Kdo uničiti? Nihče! Mi se veselimo njih povratka, ententa pa jih z nami vred zaradi njih prisiljenega početja med vojno samo pomiluje — in vredni so pomilovanja. Ni li slično z ozirom na vojna posojila, ki so podpisana po Jugoslovanih? Je! —

In še nekaj: Ob priliki vsakega razpisa vojnih posojil so trdili, da bo dala država toliko bankovcev na novo natisniti in si jih po avstrijsko-ogrski banki izročiti, za kolikor bi ljudstvo premalo podpisalo vojnih posojil. In tako se je v resnici vsakokrat tudi zgodilo. Iz tega sledi, da bi bilo v prometu toliko več bankovcev, kolikor manj bi bilo podpisanih vojnih posojil. Ni li torej v resnici vojno posojilo z bankovci enake vrednosti? Moralo bi vsaj biti.

Narodna vlada SHS blagovoli torej delovati na to, da dobe vojna posojila vseh kategorij, vstevši vojna zavarovanja, isto vrednost, kot jo imajo, oziroma jo bodo imeli sedaj veljavni bankovci.

Zaveza jugoslovanskega učiteljstva podvzemi vse potrebne korake v to svrhu, da sprejme Narodna vlada SHS gori označeno prepričanje za svoje ter da zlasti in uveljavi isto stališče tudi na mirovni konferenci, ker sicer bo silno trpel ves naš narod, učiteljstvo pa bo imelo neznošen položaj.*

Napotila so me do tega razmotrivanja in razmišljanja člankov v »Sl. Nar.«, in sicer »Vojno posojilo, naše lire in drugo« v številu 281, »Predzgodovina kriskega pakta« v številu 284, ter »Nekaj predzgodovine o naši svobodi« v številu 288. in 289.

Svobodov.

Učiteljem - častnikom!

Začetkom meseca listopada je izdala Narodna vlada odlok, s katerim se odpuste uradniki in zlasti učitelji. Motivirala je ta odlok z dejstvom, da narod zdaj nujno potrebuje duševnih sil, da kliče predvsem učitelje, ki naj dvignejo spet moralo zanemarjenega šolstva in pričnejo takoj z vzgojo novega, čilega in zavednega rodu Jugoslovancev. Večina učiteljev-vojakov pozdravlja ta odlok, zakaj ni jim potreba referatov o sedanjem stanju šolstva, niti o epidemnem zanemarjenju mladine — dovolj jasno in očito govori ulica.

Živimo pa v času težkih gmotnih razmer, pod katerimi omagujejo skoro vsi stanovi, posebno pa učiteljski stan. Izredno slabo gmontno stanje našega stanu in njegov slabi socialni ugled sta privlela mnogo mlajših učiteljev do sklepa, posvetiti se drugim, boljše situiranim stanovom. Tisti pa, ki vkljub temu vztrajajo pri svojem poklicu, naj odidejo in zasejajo svoja službena mesta z mesečno plačo 180 do 250 K, vstevši vse doklade. S to plačo pa danes absolutno nihče ne more izhajati niti z že urejenim gospodarstvom. Pomislimo, da se je učiteljem-vojakom med štiriinpolletno vojno pogubilo in uničilo še tisto malo, kar so imeli. Tako so danes brez vseh sredstev postavljeni na cesto. —

Na sestanku dne 30. listopada so učitelji-častniki izvolili odbor, ki je na podlagi zakona o odpravnini rez. častnikov izročil poverjeništvu za nar. obrambo resolucijo, naslovljeno na Narodno vlado. V tej resoluciji zahtevajo iz gori navedenih vzrokov enkratno trimesečno odpravnino, ki naj se izplača vsakemu pred vstopom v službo; dalje zahtevajo proti plačilu nabavo najpotrebnejšega perila obutve in obleke iz vojaških skladišč.

Narodna vlada je pristala na zahteve. Vsak učitelj-častnik dobi pred vstopom v službo trimesečno odpravnino enkrat in iz skladišča blaga za dve garnituri perila in en par čevljev pod pogojem, da se zaveže s častno besedo, nastopiti v najkrajšem času učiteljsko službo. Važno je to posebno za tovariše, ki so že na mestih, pa o vsej stvari niso poučeni. Ti naj takoj predložijo prošnje, naslovljene na Narodno vlado SHS (poverjeništvu za narodno obrambo) v Ljubljani, ter prilože odpustnico. Tovarišem, ki so že nastopili službo, naj to potrdi na prošnji dotično šolsko vodstvo. —

*) Predsednik Zaveze je že storil potrebne korake in je dobil na pristojnem mestu zagotovila, da vojna posojila v Jugoslaviji ne bodo izgubljena. Uredn.

Omenim naj, da so učitelji - vojaki v Mariboru pridejali k tej resoluciji še drugo, v kateri zahtevajo takojšnjo podpravljenje šolstva in pa zakonitim potom zagotovitev štetja vojnih let v službeno dobo.

To sta predloga, ki jih je izročila Narodni vladi že Zaveza jugoslovanskega učiteljstva in Slomškova zveza — ali gre zato, da se razmere takoj uredi, zakaj če se učiteljem izpolnitev njih zahtev ne zagotovi v najkrajšem času, izgubi šolstvo nepreklicno število moških učiteljskih oseb. Zdaj so ti še na razpotju. T. G.

Kaj pa to pomeni?

Razposlan je bil ta-le odlok: »Vsem javnim in zasebnim ljudskim šolam! — Narodna vlada SHS, oddelek za uk in bogočastje v Ljubljani, je z odlokom z dne 23. novembra 1918, št. 8731, sledeče ukrenilo: Uradno smo vprašali tvrdko lg. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani, če Gaberšek-Razingerjev Abecednik res več ne izide, ali če izide, kdaj zagotovo bo nova izdaja dotiskana in knjiga zopet na prodaj. Tvrdka je z dopisom z dne 14. novembra 1918 odgovorila, da se bo novi natis Gaberšek - Razingerjevega Abecednika zagotovo izdal do 23. novembra 1918. Z ozirom na to zagotovilo se zaenkrat tamkajšnjemu predlogu glede uvedbe Widrove knjige v tamošnjem šolskem okraju ne pritrdi.«

Dvomimo, da bi bil ta odlok izdan z vednostjo gospoda poverjenika, ker je 1. naperjen proti uvedbi dobre in po mnogih šolah vsega slovenskega dela Jugoslavije že več let z uspehom rabljene učne knjige, ker je 2.) naperjen proti založništvu knjige, ki morda ni vseč nadzornikom Opeki in Gabršku, in ker 3.) dela reklamo za edino strogo nemško tvrdko v Ljubljani proti pošteno slovenskemu založništvu.

Proti temu odloku moramo javno ugovarjati in ne dvomimo, da gospod poverjenik popravi napako, ki jo je zagrešil višji šolski svet na besede slabih in neiskrenih svojih informatorjev. Ta odlok je treba razveljaviti, in sicer tudi iz teh stvarnih razlogov:

1.) Vidrovo »Moje prvo berilo« so po večini že vse šole uvedle, ker je ta knjiga sedaj najboljša, kolikor imamo takih knjig, in ker je bilo znano, da je Gaberšek-Razingerjev Abecednik pošel in da ga nemška tvrdka več ne izda.

2.) Za Widrovo »Moje prvo berilo« so se izrekli vsi stalni odbori, ki sedaj nadomeščajo učiteljske konference.

Ta dva razloga govorita dovolj tehtno besedo za Widrovo knjigo in proti gorenjemu odloku, zato je njega opravičenost stvarno neutemeljena. Končno pa še enkrat: Varujte se slabih in neiskrenih informatorjev! —

V Jugoslaviji!

Da tudi nas ne zaloti nepripravljene veliki dan vstajenja naše tako težko pričakovane Jugoslavije, kakor je zalotil mnoge politike, je dobro, da pregledamo takoj vso svojo organizacijo, jo takoj tudi izpopolnimo in preosnujemo tako, kakor jo zahteva veliki čas naše velike Jugoslavije.

Poudarjamo pa takoj, da deželnih mej ne pripoznamo pri naši učiteljski organizaciji, temveč da je naši organizaciji temelj celokupna država SHS kot taka, a vendar imej vsak narod, t. j. slovenski, hrvaški in srbski, svojo organizacijo, ki pa se združuj pod skupno zastavo SHS.

A preidimo k načrtu!

1. Skupno šolsko politično glasilo. Naša Zaveza ima že dolgo let — menda bo to najstarejši časopis — svoje politično glasilo — »Učit. Tovariša«, ki je do danes zvesto in neustrašeno zastopal naš interes in je tudi marsikaj dosegel. Hrvatje v krajevini imajo tudi nekako pol. glasilo »Učiteljski Dom«, ki se pa zaradi tamošnjih čudovitih političkih razmer ni mogel tako razvijati, kakor so želeli premočni hrvaški učitelji, zakaj tam je vladal zavoljo korumpiranega madžarskega nasilstva — sistem nagobčnika. Svobodni srbski tovariši niso imeli svojega izrazito političnega glasila — skupnega namreč, temveč kot nekako skupno glasilo je veljal do izbruh balkanske vojne list »Prosvjeta«. Da pa pokažemo slovenski učitelji, da vemo ceniti skupnost vseh jugoslovanskih narodov in da se čimprej in toliko tesneje združimo kakor tudi seznanimo, si osnujemo skupno jugoslovansko politično učiteljsko glasilo.

To veliko politično glasilo si mislimo tako-le urejevati: Vsa tri imenovana glasila naj prenehajo izhajati ter naj se strnejo v eno samo veliko politično glasilo, ki naj bo verno zrcalo vsega jugoslovanskega

skega učiteljstva ter naj objavlja svoje prispevke v slovenskem, hrvatskem in srbskem jeziku, slednje lahko v cirilici. S tem skupnim glasilom pokažemo svetu najjasnejše, da umejemo prav program SHS. — Za tak list naj bi bila tri uredništva, in sicer za Slovence eno, za Hrvate eno, a za Srbe zopet eno. Vsa uredništva bi zbirala stvarino svojega učiteljstva ter jo pošiljala glavnemu uredniku. List naj bi bil početkom tednik, če bo pa pokazala potreba, dobimo lahko dnevnik. Kako naj se list imenuje in kje naj se tiska, o tem naj odločujejo naša zastopstva.

Enako preosnovno si mislimo tudi pri naših pedagoških revijah. Združimo vse naše pedagoške revije, ki so naš »Popotnik«, hrvatski »Napredak« in srbska »Prosvjeta«, v eno skupno jugoslovansko pedagoško revijo, ki imej zopet tri posamezna uredništva za vsak narod zase, a enega glavnega urednika. Prepričani smo, da nam bo tako skupno, na višku pedagoških zahtev stoječa pedagoška revija več koristila, kakor sto majhnih pedagoških revij, ki imajo prav malo naročnikov in bralcev.

Otresimo se tistega lokalnega patriotizma in obmejne ozkosti! — Pomujmo zahteve sedanjega velikega časa!

2. Zaveza se preosnuj v toliko, da postane najtesnejša združitev učiteljstva v smislu naše SHS; Zaveza združi v sebi tri piemenske učiteljske pododseke, to je pododsek slovenskega, hrvatskega in srbskega učiteljstva, in ti pododseki skupaj tvorijo šele skupno Zavezo, ki reprezentuj na zunaj našo organizacijo in bodi naš skupni stanovski parlament.

Dežerne meje opanujejo, kakor je sklenilo že Slovensko deželno učiteljsko društvo v Ljubljani.

Okrajna učiteljska društva naj se tudi razdružijo; zakaj sedanja okrajna učiteljska društva imajo pač preobširen teren, učiteljstvo je preraztreseno in se ne more tako udeleževati zborovanj, kakor bi se rado. In da je to naše mnenje pravo, dokazuje slučaj Postojnskega okrajnega učiteljskega društva, ki se je preosnovalo v dva pododseka, oziroma v dve društvi.

Prepričani smo pa tudi, da se bodo naši dosedanj okrajni tako politično kakor šolsko v najbližji bodočnosti preosnovali v take okraje, ki bodo najprikladnejši tako potrebam ljudstva, kakor tudi krajevnim zvezani. Ti učiteljski krožki bodo morali imeti v svojih programih kot eno glavnih točk: redna javna predavanja za ljudstvo.

Pri ustroju naše centralne Zaveze poudarjam to, da trajaj poslovna doba njene predsednika tri leta, a predsedniki naj se vrste tako, da imej vsak narod po eno dobo svojega predsednika, n. pr. prvo triletno dobo bi bil Srb, drugo Hrvat, a tretjo Slovenec predsednik. Ravnotako bi se morali vrstiti podpredsedniki. Tajniki bi morali biti pa stalni, in sicer trije, vsak narod imej svojega, zakaj le ti bi morali biti v trajnem stiku med posameznimi narodnostnimi Zvezami.

3. Vdovsko društvo prenehaj. Pač pa naj se plačuje še vsem njenim dosedanjim udom do njih smrti običajni dosedanj prisnos, a končno ostalo imetje se porabi v to, da bodo dobivali otroci, posebno sinovi sedanjih vdov, ki se posvete višjim pedagoškim študijam, posebne ustanove. — Kot vzrok, da to društvo prenehaj, navajamo upanje, da nas bo naša Jugoslavija plačevala tako, da nam ne bo treba znašati za svoje žene in otroke posebnih fondov.

4. »Samopomoč« moramo tudi reorganizirati, in sicer v tem smislu, da raztegni svoj delokrog na vse dosedanje jugoslovanske dežele in da bodi včlanjenje obvezno.

5. Našo Narodno šolo« bo treba tako preosnovati, da postane akcijsko društvo v najširšem pomenu, ki naj si postavi kot končni cilj lastno papirnico in pa lastno tvornico za izdelovanje zvezkov in šolskih potrebščin.

6. Temeljite preosnove potrebuje tudi naša »Slov. Šolska Matica«. Strniti jo moramo najtesneje s »Hrvatskim pedagog. književnim zborom«, da bosta izdajali toliko in toliko pedagoških publikacij, obvezno za vse člane v obeh jezikih, seveda pod dvema urednikoma. Če imajo pa še Srbi kako slično društvo, se združi tudi s tem, da postane eno telo.

7. Dotakniti se hočem še naše posojilnice. Tudi ta deluj na to, da dobe ostala dva naša brata svojo posebno posojilnico, a skupno naj se osnuje osrednja učiteljska banka, ki posluje v vseh finančnih zadevah in ki financiraj vsa naša gospodarska podjetja.

8. Tudi naša aprovizacijska podjetja, ki so se pač porodila, a ostala samo pri porodu, bo treba prijeti drugače v roke, da postanejo življenja sposobna in da bomo od njih res kaj imeli. Menda so tovariši, ki so sedaj na čelu teh aprovizacijskih odborov, izprevideli, da ni dovolj za

tako podjetje, ako jim je kak bivši »c. kr. glavar« dal prijazno besedo in obljubo, da bo pomagal, a je ostalo le pri obljubi. — No, o tem hočemo izpregovoriti prilično v posebnem poglavju.

Sklepno še to-le: Prepričan sem, da bom s temi svojimi predlogi in preosnovami naletela na marsikatero nasprotje, da me bo ta ali oni tovariš tako ali tako zavrnil. Dobro, naj me! Moj namen je pač v prvi vrsti ta, da spravim vsa ta vprašanja na dnevni red in v tek in trdno verujem, da bodo slednjič v veliki večini obveljali moji nasveti in predlogi.

Tovariši, ki ste dobre volje in čutite v sebi veselje do lepše bodočnosti in udobnejšega življenja v naši mladi Jugoslaviji, na dan s svojimi mislimi, ker bodočnost je naša!

Iv. Šega.

Opomba uredništva: O vseh teh in sličnih predlogih gre predvsem beseda upravnemu odboru in delegaciji Zaveze, oziroma občinam zborom imenovanih društev. Vsak predlog je lažji kakor njegova izvedba. Naša skrb bodi, da ob tem reformujočem delu ustvarimo res nekaj dobrega in stalnega.

Delo našega učiteljstva za Jugoslovanstvo.

Radoslav Knaflič.

(Dalje.)

Izpis iz zapisnika z dne 4. XI. 1918.

1. Neodvisna Jugoslavija in šola.

Predsednik otvori sejo ter naznani uradno že obče znano dejstvo, da se je te dni ustanovila in proglasila neodvisna država Jugoslavija z vrhovno vlado v Zagrebu ter za slovenske pokrajine z Narodno vlado v Ljubljani. Njegovemu vabilu, naj zakliče učiteljstvo svoji novi državi »Živela Jugoslavija!«, so se vsi pričujoči soglasno z navdušenjem odzvali.

Predsednik utemeljuje na to, naj se odslej na štirirazrednici na Dobju opusti učni predmet — nemški jezik. V smislu določb člena XIX. državnega osnovnega zakona z dne 21. XII. leta 1867, državnega zakonika broj 142, se že pod avstrijsko vlado ni imel nihče siliti k učenju drugega deželnega jezika; storili smo to vendar, ker nas je nemški birokratizem v to silit. Z ustanovitvijo Jugoslavije odpade ta protizakoniti pritisk, zato bi zakrivali nasilstvo in protizakonitost nad našimi malimi, ako bi ta predmet na narodnih šolah še nadalje poučevali. Od danes naprej odpade torej ta pouk.

Namesto odpadlih ur nemškega jezika se naj učenci vadijo v učenem, t. j. slovenskem narečju s posebnim ozirom na sorodne izraze srbohrvatskega narečja. Cenjeno učiteljstvo se blagovoli v to svrhu vsak dan pripravljati, si dotične sorodne izraze sestavljati ter v dvomljivih slučajih vprašati za svet predsednika, ki je tega narečja vešč.

Kar se tiče cenjenega učiteljstva samega, prosi predsednik, naj blagovoli tudi vse svoje ravnanje in delovanje zunaj šole spraviti v sklad v vseh oziirih z Jugoslavijo, tako kakor je bil to že omenil v 15. točki svojih opomb v zapisniku 1. domače učiteljske seje tekočega šolskega leta, zlasti naj si nihče ne vzdržuje nemških političnih in tudi ne nemških šolskih časopisov.

Veroučitelj Žagar Ivan predlaga, naj blagovoli učiteljstvo na to delovati, da se vse učne knjige potrebam nove države primerno preurede, zlasti se naj v zemljepisju in zgodovini posebno ozira na Jugoslavijo. Soglasno sprejeto.

Izpis iz zapisnika z dne 30. XI. 1918.

Radoslav Knaflič razpravlja zadatek »Nadaljnja izobrazba slovenskega učiteljstva.«

Uvod: Vsakega človeka uči življenje do smrti, t. j. ga vedno nadalje izobrazuje. To velja posebej o razumnih (inteligentnih), ki sodi med nje tudi narodno učiteljstvo. Ne samo službena, temveč i pravna dolžnost predpisuje vsaki učni osebi, naj se nadalje izobrazuje. Sredstva za učiteljevo nadaljnjo izobrazbo so:

1. Vsakdanja priprava na pouk, ki je zaradi izprememb razmer in gotovih silnih zunanjih učinkov zlasti v vojnem in njemu sledečem času tudi starejšemu učitelju nujno potrebna.

2. Čitanje didaktično pedagoških knjig, posebno onih, ki jih izdaja Slovenska Šolska Matica.

3. Čitanje pedagoške revije »Popotnik«, ki ga izdaja Zaveza jugoslovanskega učiteljstva v Ljubljani.

4. Čitanje zabavnih in znanstvenih knjig, ki jih izdaja Matica Slovenska v Ljubljani.

5. Z ozirom na stanovski in socialni razvoj učiteljskega stanu in za konstelacijo njegovega razmerja do naroda, ozi-

roma do države in za jačanje svoje notranje organizacije je vsaki učni osebi neobhodno potrebno čitanje učiteljskih in šolskih listov, ki jih izdaja Zaveza jugoslovanskega učiteljstva. Ker krene z ustanovitvijo Jugoslavije slovensko šolstvo na jugoslovansko pot ter se bo razvijalo v slovenskem duhu, se naj naročevanje nemških učiteljskih in šolskih listov docela opusti, to pa tudi zaradi tega, ker je prva dolžnost našega učiteljstva, podpirati književnost svojega naroda ter se mora na vsak način smatrati za narodni greh, ako jugoslovanski učitelj odtrgava naši književnosti dohodke ter jih naklanja nemški književnosti. Kdor ima več gmotnih sredstev na razpolago, je njegova dolžnost, si z ozirom na izobrazbo jugoslovanskega jezika naročiti šolske in učiteljske liste srbohrvatskega narečja.

6. Vsaka učna oseba mora biti član učiteljske organizacije, t. j. svojega okrajnega učiteljskega društva; zakaj le potom organizacije si pridobi učiteljstvo moč, vplivati na primernejši razvoj šolstva in učiteljskega stanu.

7. K nadaljnji izobrazbi jugoslovanskega učiteljstva sodi tudi zanimanje za stanje in razvoj severoslovanskega šolstva. Komur to dopuščajo gmotna sredstva ter če ima kaj več časa in volje na razpolago, naj si naročuje in čita namesto nemških severoslovanske knjige, časopise, revije itd.

8. Kar zadeva nadaljnjo izobrazbo slovenskega narečja jugoslovanskega jezika, je dolžnost slehrne učne osebe: a) se bližati v šolskem pouku in v svoji pisavi srbohrvatskemu narečju, b) se učiti srbohrvatskega narečja jugoslovanskega jezika na podlagi kake slovnice, oziroma časopisov — knjig in — če le mogoče — tudi konverzacije. Znanje jugoslovanskega jezika obstoji poglavito v znanju sorodnih izrazov slovenskega in srbohrvatskega narečja, n. pr. učenec = učenik, brati = čitati, berilo = čtivo, šteti = brojiti, število = broj, koč = kuća, pohištvo = pokućstvo, krog = krug, pravec = pravac itd.

9. Kdor čuti v sebi zmožnost, naj ne sodeluje pri razvoju jugoslovanske književnosti samo kot dojemalec (konsument) in čitatelj, temveč tudi kot proizvajalec (producent), t. j. pisatelj v katerisibodi stroki, a vselej s težiščem k srbohrvatskemu narečju jugoslovanskega jezika.

10. Da se dobi pregled, kako se člani posameznih učiteljskih zborov nadalje izobrazujejo, naj o tej zadevi na domačih mesečnih sejah učiteljstva večkrat razpravljajo.

11. Za nas velja vedno le načelo: Izobrazba jugoslovanskega učitelja bodi v prvi vrsti vselej jugoslovanska, a šele v drugi, če so k temu dani pogoji, severoslovanska, nikdar pa ne tujerodna, izvzemši slučaje znanstvenih študij.

Ti stavki so bili po kratki debati soglasno sprejeti.

Draginske doklade za leto 1919.

NAREDBA

poverjenika za uk in bogočastje in poverjenika za finance

o draginskih dokladah za aktivne in vpokojene učiteljske osebe javnih ljudskih in meščanskih šol ter vdove in sirote po takih učiteljskih osebah za dobo od 1. januarja do 30. junija 1919.

§ 1.

Za aktivne učitelje ljudskih in meščanskih šol z izpričevalom zrelosti, oziroma tudi učne usposobljenosti se določajo draginske doklade iz državnih sredstev za leto 1919 po sledeči razpredelnici:

Skupna službena doba	I. razr. rodov. stan 1 oseba	II. razr. rodov. stan 2 osebi	III. razr. rodov. stan 3—4 osebe	IV. razr. rodov. stan 5—6 oseb	V. razr. rodov. stan več ka- kor 6 os.
	l e t n i h k r o n				
A. za ljudskošolske učitelje:					
do vštetih 10 let . . .	972	1440	1968	2496	3024
od 10 do vštetih 16 let	1272	1752	2280	2808	3336
od 16 do vštetih 23 let	1548	2016	2544	3072	3600
od 23 do vštetih 40 let	1752	2472	3000	3528	4056
B. za meščanske učitelje:					
do 10 let . . .	1272	1752	2280	2808	3336
od 10 do vštetih 17 let	1548	2016	2544	3072	3600
od 17 do vštetih 27 let	1752	2472	3000	3528	4056
od 27 do vštetih 40 let	1776	2916	3588	4260	4932

Opomnje:

1. V rodovinski stan se uštevaajo osebe kakor pri odmerjevanju draginskih doklad državnih uslužbencev.

2. Za učiteljice, ki so poročene z učitelji, se odmerjaajo draginske doklade po prvem razredu razpredelnice; take učiteljice se ne upoštevajo pri rodovinskem stanju učiteljevem.

§ 2.

Učiteljskim substitom, pomožnim učiteljem obojega spola in učiteljskim osebarn, ki so nastavljene za nagrado, gre 548 kron draginske doklade.

§ 3.

Nekdanjim učiteljem ljudskih šol, ki uživajo pokojnino, se dovoljuje 576 kron, ako imajo skupne službene dobe do 15 let; 720 kron, ako imajo daljšo skupno službeno dobo.

Nekdanjim učiteljem meščanskih šol, ki uživajo pokojnino, gre 676 kron, ako imajo službene dobe do 10 let; 720 kron, ako imajo skupne službene dobe do 20 let; in 756 kron, ako so še dalje služili.

§ 4.

Vdovam učiteljev ljudskih šol, ki uživajo preskrbninske prejemke, se dovoljuje 468 kron, ako je imel umrli mož skupne službene dobe do 15 let, in 576 kron, ako je imel daljšo skupno službeno dobo.

Vdovam učiteljev meščanskih šol, ki uživajo preskrbninske prejemke, gre 468 kron, ako je imel umrli mož skupne službene dobe do 10 let; 576 K, ako je imel vsega skupaj službene dobe do 20 let, in 684 K, ako je še dalje služil.

§ 5.

Vsaki siroti brez staršev, ki uživa konkretualno pokojnino, nadalje vsaki siroti brez očeta, za katero gre učiteljevi vdovi vzgojevalni prispevek, se dovoljuje draginsko doklado po pravilih, ki veljajo za državne uradnike, ako se sirota brez očeta ni že upoštevala ob odmeri draginske doklade, ki jo dobiva ovdovela učiteljica.

§ 6.

Nekdanjim učiteljskim osebarn, vdovam in vsaki učiteljski siroti, ki uživajo miloščino (milostni preskrbninski užitek), se dovoljuje draginsko doklado po določilih za državne uradnike.

§ 7.

V skupno službeno dobo, po kateri se odmerja draginska doklada po §§ 1., 3. do 4. te naredbe, se šteje ves dejansko v javni šolski službi dovršeni službeni čas.

V Ljubljani, dne 13. decembra 1918.

Dr. Kukovec l. r. Dr. Verstovšek l. r.

Ubogi Potokar!

(Z Dolenjskega.)

Naš tovariš Potokar, ki ga je tako neusmiljeno mesaril nadzornik Opeka — kakor smo v zadnjih dveh »Tov.« brali in kakor smo tukaj pri nas že dolgo vedeli — je zopet bolan. Bolan je že bil, ko ga je prišel razjarjeni Opeka nadzorovat, a od tistega dne si ne more opomoči. Preveč globoko so ga ranile v živo srce in v meliko dušo strašne besede nadzornikaduhovalnika, izgovorjene na propovednici v cerkvi v pričo množice ljudstva in mladine! Ta duševna bolest, ta bolest tako kruto užaljenega nedolžnega našega tovariša, ga neprestano razjeda kakor črv. Telesne sile so mu pod pritiskom in vplivom duševne rane zopet odpovedale, da mora iskati zdravniške pomoči celo v daljnji Ljubljani pri specialistih. Da, ali je vprašal Opeko, je li sme k zdravniku? In kdo mu povrne stroške? In kdo mu vzame črva iz prsi?

Na vsa ta vprašanja odgovarjamo vsi soglasno, da s tovarišem Potokarjem solidarno sočustvujemo, da je njegova bolečina naša bolečina in da čutimo kruto in predrzno žalitev od strani nadzornika Opeke mi vsi in da tudi mi vsi za to žalitev zahtevamo zadoščenja!

Kakšnega zadoščenja hočemo? Ako bi bilo v nadzorniku Opeki kaj moztosti, bi že takoj takrat izvajal posledice, ko se je razsula stara Avstrija in je pod njenimi razvalinami obležala razbita moč njegovega protektorja — dr. Šusteršiča. V zavesti, da je dogospodaril in da nima v novi dobi demokracije, svobode in pravičnosti ničesar več iskati, bi se moral prostovoljno umakniti, saj je s svojim odurnim vedenjem, s svojo kopijo Šusteršičevega napuha in avtokratstva že dovolj dolgo poniževalno gospodoval nad nami! Spoznati bi moral — toliko inteligence menda vendar ima! — da ga živ krst več ne mara in da se mu obežajo na suknjo le še petolizniki, ki z njim vred zaslužijo enako usodo. Vedeti bi moral, da toliko dlje časa škoduje šolstvu in ovira učiteljstvo pri delu, kolikor dalje sedi na svojem nadzorniškem stolu! Toda teh edino možnih posledic dr. Opeka ni izvajal, ker si nemara misli, da je jugoslovanski učitelj še vedno isti suženj, kakor je bil prejšnji

avstrijski učitelj, privezan na uzdo tirana Kalteneggerja, tega Opekinega mojstra v morečem ozračju starega sistema!

Ako misli Opeka tako, misli popolnoma napačno! Mi hočemo, da dr. Opeka zapusti svoje mesto! Tako zadoščenje naj dá Potokarju in nam vsem! Mi ga za nadzornika sploh več ne smatramo! Sklenili smo, da se od njega ne damo več nadzorovati. Ako se prikaže v kako učilnico, pojdimo iz nje! Opeka nas ne bo več nadzoroval! Njemu je podpisal dekret stari sistem zatiranja, a tak podpis sedaj nima več veljave. Za nas c. kr. deželni šolski nadzornik dr. Mihael Opeka več ne eksistira! Stran s senco preteklosti! —

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Iz naše Zaveze.

Na brzojavni pozdrav, ki sem ga v imenu Zaveze jugoslovanskega učiteljstva poslal regentu Aleksandru, je došel ta brzojavni odgovor v slovenskem jeziku:

Beograd, dne 19. decembra: Pijonirjem naše kulture, ki so na Slovenskem dosegli tako krasne uspehe in ki so poklicani, da vzgajajo naš svobodni narod v duhu napredka in človečnosti, se iskreno zahvaljujem za poklon ter pošiljam slovenskemu učiteljstvu ter mili slovenski deci svoje prsrečne kraljevske pozdrave! — Aleksander.

S tem obveščam vse Zavezino članstvo o tem odgovoru!

L. Jelenc, predsednik.

Poziv vsem okrajnim učiteljskim društvom.

Vsa v Zavezi včlanjena okrajna učiteljska društva nujno pozivljamo, da povabijo na pristop v svoje društvo zlasti vse ono učiteljstvo svojega okraja, ki še ni doslej v stanovski organizaciji!

Vodstvo Zaveze.

Vsem Zavezinim društvom!

Zavezina društva le počasi plačujejo Zavezi članarino. Ob koncu leta smo; ali le nekatera društva so storila dosedaj svojo dolžnost; večina je na dolgu še vseletno članarino, nekatera so jo poravnala le deloma. Prosim, da storijo blagajniki svojo dolžnost in urede čimprej to zadevo, ker mora tudi Zaveza poravnati svoje obveznosti.

Vodstvo Zaveze.

Nabiralne pole.

Zavezinim društvom smo poslali v začetku tega meseca po več nabiralnih pol za naročnike na Zavezine liste izven učiteljskih vrst. Nekatera društva, oziroma šolska vodstva so že vrnila pole. Uspeh je ponekod jako lep. Nekateri tovariši in tovarišice so pridobili mnogo naročnikov za »Zvonček«. Posebno so se odlikovali učiteljice in učitelji deklške in deške ljudske šole v Kranju, ki so pridobili 52 naročnikov za »Zvonček« med šolsko mladino II., III. in IV. razreda. Posnemanja vredno! Vsem vrlim tem in drugim tovarišem in tovarišicam izrekamo za njih trud iskreno zahvalo!

Vodstvo Zaveze.

Društvene vesti.

+ Članom Vdovskega društva. Blagajnik sporoča vsem članom: Ker neredno posluje poštno-hranilnični urad na Dunaju, je Vdovsko društvo odpovedalo čekovni račun. Zato društveni ne dobe položnic in naj plačujejo članarino po poštinih nakaznicah, dokler ne začne poslovati poštno-hranilnični urad v kraljevini SHS. Za dostavljanje naj priloži vsakdo 20 vinarjev.

+ Pedagoško društvo v Krškem je odpisalo dne 15. t. m. regentu Aleksandru nastopno brzojavko:

Ob priliki svečane proslave zgodovinskega dogodka ujedinjenja naroda SHS pod slavno dinastijo Karadjordjevičev pošilja Veličanstvu Vašemu očetu in našemu gospodarju kralju Petru I. in Vaši kraljevski Visokosti v imenu organizovanega učiteljstva krškega okraja vdanostno izjavo.

Pedagoško društvo v Krškem.

Dragotin Humek, Leop. Levstik, t. č. predsednik, t. č. tajnik.

Na to brzojavko je dobilo Pedagoško društvo ta-le brzojavni odgovor:

Beograd, 20. decembra: Sporočam Vam iskreno zahvalo in pozdrav Nj. Veličanstva kralja Petra in Nj. Veličanstva prestolonaslednika Aleksandra za Vašo iskreno, narodnega čuta prevzeto pozdravno brzojavko po najvišjem nalogu šef dvorne kancelarije — Balužić.

+ Učiteljsko društvo za celjski okraj. Sklicujem s tem občni zbor na Sv. Treh Kraljev, dne 6. januarja 1919, ob 10. uri dop. v celjski okoliški šoli z nastopnim

dnevni redom: 1. Zadnji zapisnik. — 2. Poročilo o tekočih aktualnih društvenih in organizacijskih zadevah ter poročila društvenih funkcionarjev. — 3. Nove volitve. 4. Predlogi. — Gotovlje, dne 23. decembra 1918. — Franc Brinar, t. č. predsednik.

+ Gornjegrajsko učiteljsko društvo je imelo svoj redni občni zbor dne 10. novembra t. l. v Gornjem Gradu. Po pozdravu, kjer je izrazil svoje posebno veselje, da se vrši ta skupščina prvič v svobodni Jugoslaviji, je prečital tov. predsednik došle dopise in nato poročal o dopolnilnih zapisnikih društv. spominske knjige ter o uredbi društv. spisov po dotičnih kategorijah. Nato je razpravljal tovariš Krajnc kot blagajnik o društv. denarnem stanju. Navzoči člani so plačali članarino (po 12 K za osebo) za drugo polletje; ostali društveniki se pa nujno prosijo, da store to nemudoma, ker bi sicer blagajnica ne mogla izplačati svojih obveznosti napram Zvezi in Zavezi za leto 1918.

Društveni računi so bili v najlepšem redu in tovariš blagajnik je dobil oprostito. Nato je poročal predsednik o let. jesenskem zborovanju Zavezine delegacije v Ljubljani, katero poročilo se je odobrilo. Na predlog tov. Pulka je bil soglasno sprejet stari odbor; sprejel se je nato tudi Pulkov predlog, da bi se naj naročile vse šole v okraju na Hrvatsko Matico in pa Hrvatski pedagoški-književni zbor. Tovariš Kocbek je predlagal, naj bi učiteljstvo pri vsaki šoli spisovalo krajevno kroniko z ozirom na razne sedanje dogodke, kar se je tudi z odobravanjem sprejelo. Gornjegrajsko učiteljsko društvo bi imelo praznovati letos 30 letnico svojega obstanka, katera slavnost se je pa morala preložiti na poznejši čas. Koncem zborovanja je prijavila svoj pristop v društvo učiteljica v Gornjem Gradu, tovarišica Marica Veninškova. Živela! — Prihodnje zborovanje se vrši spomladi 1919. — Fina Bizjakova, zapisnikarica.

+ Učiteljsko društvo za ormoški okraj objavlja izkaz prispevkov za vojni pomožni sklad Zveze slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem, in sicer za drugo polovico leta 1918. Darovalo je: 1. učiteljstvo Ormož-okolica K 125:35; 2) učiteljstvo Hum 67:60; 3) učiteljstvo Središče 126:46 K; 4) učiteljstvo Sv. Bolfenk 76:76 K; 5) učiteljstvo Sv. Miklavž 97:14 K; 6) učiteljstvo Svetinje 50:30 K; 7) učiteljstvo Runeč 65:00 K; 8) učiteljstvo Sv. Tomaž 100:48 K; 9) učiteljstvo Sv. Lenart 55:72 K; 10) učiteljstvo Velika Nedelja 58:37 K. Učiteljstvo vseh 10 šol malega ormoškega okraja je torej skupaj darovalo 823:18 K. — Ker pa je učiteljstvo ormoškega okraja že prej za 1. četrtletje 1918 darovalo 118:05 K, a za 2. četrtletje 191:58 K, znaša vseletni prispevek 1132 K 81 v. S tem je tuokrajno učiteljstvo brez vsake izjeme poravnalo do zadnjega vinarja vse prispevke v izmeri, kakor jih je določila delegacija štajerske Zveze ob Veliki noči 1918. V »Učiteljskem Tovaršu« z dne 13. decembra t. l. objavlja Konjiško učiteljsko društvo tozadevni izkaz prispevkov. Tam izkazani znesek 145 K se nam vidi za velik konjiški okraj tako majhen, da pač gotovo ne odgovarja delegacijskemu sklepu štajerske Zveze, po katerem plača vsak organiziran učitelj 1:5 odst. (ozir. v 1. plačilnem razredu 2 odst.) od vseletne vojne draginske doklade za 1918. — Iz drugih okrajev pa sploh še ni bil objavljen noben tozadevni izkaz. Razmere so po vseh okrajih na Štajerskem približno enake in ako se učiteljstvo v enem okraju pokori sklepu svoje organizacije, se mora pokoriti tudi v drugih okrajih. Treba samo, da posamezna učiteljska društva povsod postopajo agilno in vključno pojavljajočim se težkočam neizprosno in vztrajno. Potem gre! Dokaz temu ormoški okraj! Ako drugi okraji tega ne store, se nam morajo poslani zneski vrniti, zakaj enaka pravica vsem!

+ Učit. društvo za ptujski okraj ima 9. januarja 1919 ob pol 11. uri predpoldne občni zbor v okoliški šoli v Ptuj. Dnevni red: 1. Nagovor predsednika. 2. Dopisi. 3. Poročilo tovariša Lešnika M. o ustanovitvi knjižničnega fonda. 4. Volitve predsednika in odbora. 5. Tajniško in blagajniško poročilo. 6. Predlogi. — Obilne udeležbe, posebno od tiste strani, ki do zdaj ni imela smisla za svojo organizacijo, pričakuje — odbor.

+ Učiteljsko društvo za laški okraj ima glavni občni zbor v nedeljo, dne 5. prosinca 1919, ob 10. uri dopoldne v laški okoliški šoli po sledečem vzporedju: 1. Dopisi in društvene zadeve. 2. Letno poročilo tajnikovo in blagajnikovo. 3. Volitev novega odbora. 4. Volitev dveh računskih preglednikov. 5. Razgovor o novih razmerah. 6. Slučajnosti. Odbor pričakuje, da se udeležbi zborovanja vse zavedno okrajno učiteljstvo v pravi stanovski slogi sebi — šoli in narodu v korist!

Anton Gnus na Dobu.

+ Kozjansko učiteljsko društvo. Učiteljstvo kozjanskega okraja je darovalo od vojnodraginskih doklad za učit. dopolnorni sklad znesek po 678 K 86 v. — Na posamezne šole v okraju se razdeli ta vsota takole: 1) Buče: Pečnik Vekoslav 25 kron, Volavšek Ladislav 18 K, Arzenškova Ljud. 2 K; skupaj 45 K. 2) Dobje: Knaflič R. 45 K, Serbah Iv. 24 K, Bitencova Ana 14 K, Podlesnikova Franica 19:08 K, skupaj 10:08 K; 3) Koprivnica: — ; 4) Kozje: Ivanuš Rob. 10 K; 5) Olinje: Firm Stefan 34:20 K, Firmova Irena 14:58 K, skupaj 48:78 K, 6) Pečice: — ; 7) St. Peter: Moric Emerik 10 K, Gostinčar Fr. 10 K, Gherbasova Ivanka 5 K, Zolgarjeva Roza 4 K, Kokotova Ljudm. 2 K, Hočevarjeva Milka 1 K, skupaj 32 K; 8) Pilštanj: Grmovšek Miloš 38 K, Stanier Fr. 24 K, Vrečkova Cilka 16 K, Bertholdova Kristina 10 K, skupaj 91 K; 9) Podčetrtek: Lovrec Franc: 45 K, Jerin Vojteh 42 K, Kobale Karel 30 K, skupaj 117 K; 10) Podšreda: Majer Drago 38 K, Potočnik Ante 32 K, skupaj 70 K; 11) Polje: Gradišnik Anton 2 K, Gradišnikova Viktorija 2 K, skupaj 4 K; 12) Prevorje: Setinc Franc 45 K, Cerjakova Zinka 15 K, skupaj 60 K; 13) St. Vid: — ; 14) Virštanj: Jordan Iv. 42 K; 15) Zagorje: Lovše Ivan 42 K, Gnusova Amalija 15 K, skupaj 57 K. — Iz tega izkaza je razvidno, da je zadostilo Zvezinemu sklepu, po katerem je bilo treba oddati 1 in pol odstotka, 20 učnih oseb tuk. okraja popolnoma; 12 učnih oseb je prispevalo manj, 4 pa nič. — Vsem zavednim darovalcem izreka najlepšo zahvalo — M. Grmovšek, t. č. predsednik.

Društvo „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“.

Mnoga vprašanja, ki smo jih prejeli od slovenskega učiteljstva in od članov našega društva so nas napotila, da podamo nastopno važno izjavo.

Društvo »Selbsthilfe« smo ustanovili pred 23. leti kot nepolitiško dobrodelno društvo. Ves čas svojega obstanka je delovalo in stremelo društvo za tem, da je prihitelo ob smrti rodovinskega očeta po možnosti z izdatno in hitro podporo na pomoč učiteljski rodovini v vsej deželi brez razlike narodnosti. Tako smo delovali doslej, tako hočemo postopati tudi v prihodnje. S politiko se društvo ni bavilo nikdar. Politiški prevrat na Štajerskem ne bo na naše dobrodelno delujoče društvo imel nikakršnega vpliva. Kakor doslej bomo postrežljivo prijateljsko in kolegijalno občevali tudi v prihodnje s svojimi društvenimi člani. Razmerje našega društva do naših slovenskih društvenih članov ostane neizpremenjeno. Nasprotno pa pričakujemo prav zanesljivo, da bodo tudi slovenski društveni člani, kakor tudi vse slovensko učiteljstvo ohranili v prihodnje dobrodelnemu našemu društvu svoje zaupanje, da ostanejo zvesti njegovi člani in ohranijo svoje razmerje do našega društva neizpremenjeno. V to pomozi Bog!

Gaishorn, dne 10. decembra 1918.

Julij Eichmeyer, s. r. Ivan Slana, s. r. tajnik. načelnik in blagajnik.

Društvena člana Adolf Ganscheg, meščanskošolski ravnatelj v Brucku in Ernest Nagele, šolski voditelj v Dürnsteinu, sta umrla (3. X. in 7. XI. 1918). Zato morajo člani za ta smrtni slučaj plačati meseca decembra po 4 K, obenem opozarjamo na to, da se mora v mesecu januarju plačati prispevek za rezervni zaklad in o pravilni prispevek. Prvi znaša kot dosedaj 2 K, drugi se je moral zaradi tega, ker se je vse podražilo, zvišati na 3 K, tako da znaša ves letni prispevek 5 K. Za čekovno knjižico se mora poslati 1 K. Pristojbina za sporočilo vsakega posameznega slučaja znaša 1 K.

Gaishorn, v decembru 1918.

Društveno vodstvo.

Kronika.

= Iz Jugoslavije. Rekonstruirani kabinet je sestavljen tako: predsedstvo: dr. Stojan Protić; njegovo namestništvo: dr. Anton Korošec; zunanje stvari: dr. Ante Trumbić; notranje stvari: Svetozar Pribičević; vojna general: Račić; prosveta: Ljuba Davidović; finance: dr. Momčilo Ninčić; pravosodje: dr. Marko Trifković; verstvo: dr. Tugomir Alaupović; železnice: ing. Marko Vulović; poljedelstvo: dr. Živko Petričić; prehrana in obnova: Miloje Jovanović; javna dela: Miloš Kapečanović; gozdarstvo in rudarstvo: dr. Mehmed Spaho; socialna politika: Vito mir Korač; pošta in brzojav: dr. Edo Lukinić; priprava za konstituantno: dr. Albert Kramer; zdravstvo: dr. Uroš Krulj; brez listnice: Miloslav Rajčević (Črna gora). V ministrskem svetu je bilo sklenjeno, da se bodo odslej poslaništva in kon-

zulati nazivali uradno: poslaništva in konzulati države Srbov, Hrvatov in Slovencev. Nadalje je sklenil ministrski svet, da se določi kot državna zastava kraljevine SHS trobojnica s horizontalno razvrščeni barvami, in sicer tako, da bo zgoraj modra, v sredi bela in spodaj rdeča. Državni grb bo bel dvoglavi orel z naprsnim ščitom, razdeljenim na dve polji. Goreenje, večje je zopet razdeljeno na dve polji. Na desnem belem je rdeč križ s štirimi S (srbski grb). Leva polovica ima šahovsko ploščo belorodeč barve, razdeljeno na 20 štirikotnikov (hrvatski grb.) Dolenje polje kaže grb stare Ilirije (Slovenije), namreč na modrem polju bel polumesec, obrnjen navzgor in med njegovima krajema peterožarno zvezdo. Prej omenjena zastava označuje državnost in se naj izobeša na vseh drž. in deželnih poslopijih ter na vojnih in trgovskih ladjah. Ministrski svet je nadalje sklenil, da se na vsem ozemlju kraljevine SHS proglasi ravnopravnost latinice in cirilice ter da se vse meščanske in ustavne pravice kraljevine Srbije razširijo tudi na vse drugo ozemlje Jugoslavije. Vse te sklepe ministrskega sveta mora odobriti državni svet. — Delegacija za mirovno konferenco je izvoljena. Načeloval ji bo Nikola Pašić. Člani delegacije so: dr. Trumbić, dr. Žolger in poslanik v Parizu Vesnić. Kot svedovalci s pravico glasovanja so jim dodeljeni: dr. Smodlaka, dr. Rybař in Mato Bošković, bivši srbski minister v Londonu. — Z ozirom na izpremembe v sestavi skupne vlade je odstopila tudi Narodna vlada SHS v Ljubljani. Ker so sedaj resorti za prehrano, finance, promet in narodno brambo skupni, odpadejo funkcije naslednjih poverjenikov: dr. Tavčarja (prehrana), dr. Kukovca (finance), dr. Pestotnika (promet) in dr. Lovra Pogačnika (narodna bramba).

= Naše sedanje naloge. Pod tem naslovom razpravlja v »Slovenskem Narodu« prof. P. Pestotnik, poverjenik za promet in eden najboljših naših sokolskih delavcev, o naših sedanjih najnujnejših nalogah, ki naj ustvarijo v Jugoslaviji s prepornim delom nov tip etičnejšega človeka. Nekaj odlomkov iz te tehtne razprave, ki so za nas najvažnejši: Bivši državi opravičeno očitamo nenravnost in smo ji v svoji notranjosti že davno pred vojno odrekli pravico do življenja: bila je brez načelne in znanstvene kulturne smeri. Besedilo zakonov je bilo še dosti moderno, predpogoji za duševni razvoj poedinca in narodov so se naslanjali teoretsko na temelj enakopravnosti, v resnici pa je bilo izvajanje teh zakonov sirovo nekulturno nasilstvo v vseh panogah državnih in kulturnih zavodov in naprav posebno pa v šolstvu. Zaradi pomanjkanja zunanje ugodnih razmer so morali zaostati najboljši talenti. Pokopane so bile za vedno kulturno produktivne moči. Kje je ostala svoboda vere, vesti, naziranja, izražanja mnenj? Vzdrževali so se javne šole z očitno nasprotujočimi si smermi, v istem razredu se je po uradno odobrenem, učnem načrtu poučevala protiznanost ali neveda poleg znanosti in vede. Dosledna je bila učna uprava samo v pogledu pomembjevanja. Laž in breznačelnost v kulturni vzgoji je rodila laž in nemoralnost v ljudstvu. Navdušeno so klicali avstrijski patriotje pred štirimi leti: »Živio vojna, cesar, Avstrija itd.«, hinavsko in škodaželjno so se smejali isti ljudje, isti vojaki, isti cesarski rodovini in isti Avstriji ob njih razpadu... Etična anarhija je najbolj žalostna posledica te vojne, in ta utegne postati za naš narod usodna, če se nevarnosti ne zavemo in če pravočasno ne uporabimo primernih sredstev za zdravo konsolidacijo moralnih temeljev med vsemi sloji našega ljudstva. Surovo samoljubje in slepo drvenje po trenutnih užitkih žene celo duševno zrele in gospodarsko močne narode v propast, kaj šele narod, ki je po krivdi drugih gospodarsko in prosvetno slabo organiziran in ki se danes nahaja v zibelki lastne državnosti... Sola naj izobrazuje, še bolj pa naj vzgaja. Stara mehanična smer brez poznavanja sodobnih vzgojnih potreb naj se umakne novim narodnim in socialnim zahtevam. Soglasje med teoretskim šolskim spoznavanjem in jako sestavljenim življenjem v udejstvovanju je vbodoče prav posebna važna pedagoška dolžnost. — Čer kve so poklicane vzgajati ljudstvo v verskem čuvstvovanju in etičnem nagnjenju brez potvarjanja in brez postranskih primesi in političke navlake. Pomoč v vzgoji na široko odprtem polju je lahko za narod dragocena, toda metoda vzgoje se mora bistveno modernizirati, če hoče učinkovito vplivati in biti gibčen del v ustroju vzgoje narodnega organizma. Posvetno utemeljena kot družabna potreba demokratske in socialno pravične države, posvetni smeri človeške duše lahko pristopna in pojmljiva, naj je razlaga o nujnosti

valo naše pojmovanje nalog našega šolstva, onih nalog, ki hočejo in morajo služiti edino koristim in interesom naroda kot celoto in države kot celote! »Kdor ima šolstvo v rokah, tega je bodočnost!« so govorili doslej politiki in strankarji. Danes in v bodoče pa naj govori tako naša država, in z njo moramo govoriti tako vsi, ki smo zavezni državljanji: »Država mora imeti šolstvo v rokah, ker hoče ona in ker hocemo mi, da je bodočnost njena!« Telo brez duše je mrtvo — država brez šolstva je tudi mrtva!

Naravnost naivno je, kako govori »Slovenec« članar o učiteljski izobrazbi. Učitelju na Gorenjskem ni treba znati istega, kakor učitelju v Dalmaciji ali Slavoniji. Kakor da bi imeli tudi poslej gorenjske učitelje, dalmatinske in slavonske učitelje. In konkor različnih učiteljev, toliko različnih učiteljskih. Učitelj naj bo izobrazben za kmeta, za obrtnika, za meščana, za mornarja itd. . . Torej tudi tako: konkor stanov, toliko učiteljskih! In vsak, ki hoče na učiteljske, mora že ob vstopu povedati, kam pojde potem učiteljevat: ali na kmete — ali v mesto, med obrtnike — ali med trgovce. Potem ga posijejo na dotično učiteljsko ali na dotični oddelek učiteljskega, kjer dobi kandidat zahtevano specialno izobrazbo. Ne vemo sicer, kako si »Slovenec« članar to predstavlja, a eno je skoro gotovo, da bi potemtakem dobili premalo učiteljev, ki bi se že od vsega začetka odločili, da pojdejo službovat na kmete, in preveč onih, ki bi hoteli ostati po mestih — ali pa obratno: enih bi imeli na izobilje, medtem ko bi drugih primanjkovalo.

Ze ta edini primer nam dokazuje, v kako zmedo bi zabredli, če bi se zavzemali in ogrevali za decentralizacijo šolstva: vsak kramarček bi ga meril s svojim vatlom ter ga strigel in krnil s svojimi škarijami. Bog nas čuvaj takih šolskih potvor! Ampak učiteljsko strokovno izobrazbo moramo postaviti na široki temelj enotnosti z odprto potjo navzgor do vseučilišča! To je naša načelna zahteva, ki jo bomo v interesu šolstva in stanu izkušali uveljaviti tam, kjer bo čas in prostor za to. Za posamezne panoge narodne kulture v najširšem pomenu te besede se bo posameznik specializiral potem, ko bo na svojem službenem mestu ali pa že tekotom svojih študij, kakor in kamor ga bo nagibala njegova specialna darovitost in ga gnalo veselje, izvirajoče iz te darovitosti in naklanjajoče ga k tej ali oni stroki narodne kulture.

Glede jezikovne usposobljenosti je stvar taka, da se mora na vsa jugoslovanska učiteljska uvesti obligatno učenje slovenščine in srbo-hrvaščine. In vsak jezikovno kvalificiran učitelj bo imel odprto pot po vsej Jugoslaviji, ker ga bo ravno enotna strokovna izobrazba usposabljal za vsako službeno mesto, medtem ko ga bi enostransko znanje vezalo le na gotov službeni kraj.

Vseh teh važnih vprašanj smo se le deloma samo dotaknili. Rešitve čakajo drugod in ob pravem času. Diletanti, nadahnjeni z neprevetrenim vzduhom starinske domačnosti, jih ne bodo reševali. Sicer nam zdrkne škripajoča samokolnica na stari kolovoz in obliči že na začetku pota!

Iz Jugoslavije.

— **Dr. Evgen Lampe** †. Dne 16. t. m. je umrl v Ljubljani dr. Evgen Lampe, stolni kanonik, papežev častni komornik, bivši deželni odbornik, član deželnega šolskega sveta itd. Učiteljstvu, zlasti onemu na bivšem Kranjskem, je Lampetovo ime predobro znano. Tudi v našem listu smo ga prav velikokrat imenovali. Od tistega časa, ko je začel kapitanovati na Bledu, pa vse do zadnjega, ko je še funkcioniral c. kr. deželni šolski svet in deželni odbor v Ljubljani, je bil dr. Lampe najizrazitejši in najzvestejši oproda silovite in brezobzirne politike dr. Susteršiča, ki je našemu narodu, našemu šolstvu in našemu učiteljstvu toliko škodovala in provzročila toliko gorja. V mnogotero rodovino se je naselila bridka žalost, mnogotera učiteljeva žena je točila grenke solze. Vse te solze so sedaj posušene. Smrt poravnava dolge, smrt zbija odpuščanje! — Dr. Lampe je bil velik talent širokega obzorja in vsestranske izobrazbe. To zdravo jedro njegovega bistva je zastrupil nesrečni zli duh dr. Susteršiča, ki je okužil vsakega, kogar je zapletel v svoje mreže. Škoda, da se mu je vdal tudi Lampe, ki bi spričo svoje bogate darovitosti lahko uspešno služil cerkvi, narodu in domovini. Naj mirno počiva v domači zemlji!

— **Strahovi**. Komaj smo stopili v svojo državo, v svobodno Jugoslavijo, jo je nagloma popihal iz Ljubljane naš stari znanec in prijatelj — Kaltenegger. Besna jeza do vsega, kar je našega, ga je vrgla

iz našega središča. A ta jeza se mu je morala kaj hitro ohladiti, ker se je Kaltenegger vrnil v Ljubljano. Nemara se da med potpežljivimi Slovenci le ugodnejše živeti, nego pa tam zunaj med nemškimi brati. Tudi po višjem šolskem svetu je že strašil. Tam imajo v dveh zabojih skrito znamenito Opekino pesem: »Ajmo, ajmo, vinarje zbirajmo, jih za vojsko, za cesarja dajmo!« In v tiste zaboje je butil Kalteneggerjev korak. Zapuščena in skrita pesem se je v urah samote, zavrženosti in zatajenosti kar sama prepsnila, pa je zaklicala Kalteneggerju: »Ajmo, ajmo, stran korak ravnajmo, drugim prostor in besedo dajmo!« — Kaltenegger, od teh prijaznih besed podžgan, se je začutil tujca v svojem bivšem pašaliku in jo je oakuril po stopnicah dol. Zalostno sta za njim strmela dva zvesta njegova služabnika — Bezjak in Opeka! »Ajmo, ajmo, stran korak ravnajmo, drugim prostor in besedo dajmo!« neprestano kliče varianta iz temnih zabojev . . .

— **Kako so oddajali službe!** Sredi meseca maja so ustanovili začasni razred na oddelku pomožne šole pri IV. mestni deski ljudski šoli na Prulah v Ljubljani. V par dneh je bila že na predlog nadzornika Lavtižarja brez vsa zapisane v svojem uradnem slovarju. Pravčnosti in zakonitosti nima Lavtižar. Račun je že velik — treba bo plačila! kega razpisa stalno nameščena mlada suplentka M. Na starejše učiteljice ni nihče mislil, nanje se ni nihče oziral.

— **Nov slovenski list na Koroškem.** V Velikovu je začel izhajati »Jugoslovanski Korotan«. Izhaja po dvakrat na teden. Urednik mu je Srečko Puntar.

— **Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani**, registrovana zadruga z omejenim jamstvom, bo pričela s 1. januarjem 1919 obrestovala hranilne vloge po 4%. Načelnstvo.

— **Preosnova šolstva v Ljubljani.** Šentjakobska deklinška osemrazrednica in II. mestna deška osemrazredna ljudska šola se izpremenita v petrazredni ljudski in triirazredni meščanski šoli. Mestna deška nemška lj. šola postane V. mestna slovenska deška lj. šola, nemška deklinška lj. šola pa III. slovenska deklinška lj. šola. Namesto sedanje šulvereinske deške štirirazrednice se ustanovi triirazrednica, ker za višje organizirano nemško šolo v vsej Ljubljani ni dovolj otrok.

— **Da ne pozabimo!** Ko je ljubljansko učiteljstvo volilo pred šestimi leti dva učitelja-strokovnjaka v mestni šolski svet, sta zmagala napredna kandidata. Proti tej volitvi so vložili učitelji Susteršičijanci priliz na deželni šolski svet in na posled pa še na naučno ministrstvo. Po preteku treh let je ministrstvo potrdilo oba izvoljena napredna kandidata. Mislili smo, da bo zdaj mir. Pa ni bilo tako! Oglasil se je namreč z novim rekurzum učiteljski zbor iz Spodnje Šiške, in sicer z motivacijo, da se je med tem časom priklopila Sp. Šiška Ljubljani in da se morajo zaradi tega vršiti nove volitve, ki naj jih bo deležni tudi šišensko učiteljstvo. Ta argument se je pa celo Kalteneggerju zdel neutemeljen in je vrgel priliz naravnost v koš. Značilno pri tem prizivu je pa dejstvo, ker ga je podpisal tudi »nadstrankarski« c. kr. šolski nadzornik Fran Lavtižar, ki je bil, kakor pravijo, izumitelj tega priziva. Tako se je nadzornik Lavtižar tudi ob tej priliki pokazal vernega slugo zlohotne Susteršičeve klike!

— **Poverjeništvu za socialno skrbstvo** bo v kratkem potrebovalo več uradnikov, oziroma uradnic pri posredovalnici za delo in njenih podružnicah, ki bodo ustanovljene na ozemlju Narodne vlade SHS v Ljubljani. Zaradi tega se naj pismeno oglase na imenovanem poverjeništvu vsi oni, ki so že kdaj delovali v kaki posredovalnici za delo in bi bili pripravljeni prevzeti službo pri državni posredovalnici. Pismenim priglasom je priložiti dokazila o tozadevni sposobnosti, oziroma o tem, da je pri-glašeni že deloval v takem uradu. Razen tega je opisiati v priglasu osebne sposobnosti. — Poverjeništvu za socialno skrbstvo potrebuje natančen kataster vseh strokovnih delojemalskih in delodajalskih organizacij na ozemlju Narodne vlade SHS v Ljubljani. Zato pozivamo vse tozadevne organizacije, da v lastnem interesu v najkrajšem času sporoče imenovanemu poverjeništvu podatke: 1. Ime in sedež organizacije; 2. število članov dne 1. decembra t. l., imena vodilnih oseb, višino članarine, pravila, socialne uredbe; 3. ali ima organizacija posredovalnico za delo, njena ureditev in kdo jo vodi?

— **Upravni odbor dnevnih zavetišč** v Ljubljani je dobil za nabavo črevljev ubožni šolski mladini znesek 29.545 K.

— **Tovarišev, ki imajo vidna odkl-kovanja bivše avstrijske vlade!** V demokraški državi nočemo vidnih odkl-kovanj! Zavest vztrajnega dela za narod bodi na-

še priznanje! Priloženi križec III. r. izročam uredništvu »U. T.«, da ga odda Narodnemu Svetu in pozivam tovariše, ki imajo podobne igrače, da me posnemajo! Nosil ga nisem nikoli. — V Radečah, dne 15. decembra 1918. — Fran Rant, nadučitelj.

— **Narodni praznik v šoli na Dobrni pri Celju.** Bil je to najlepši dan, kar jih je doživela šola na Dobrni! Pred nekaj leti so ob priliki neke cesarske slavnosti strgali od zaves pri ovenčani cesarski sliki trobojniške trakove in tožili učitelja, ki je na slovenski grb napisal obletnico cesarjeve vlade. Da, mučeniško življenje je imelo narodno učiteljstvo na Dobrni! Na dan narodnega praznika pa se je odela tudi ta šola v slovenske barve. Ob 10. uri dopoldne so prikorakali gostje, društva in požarna bramba, na čelu jim narodna godba, v slavnostno ovenčano šolo. Načelnik kr. šol. sveta je slovesno snel šolski zastavi črnožolte trakove in ji pripel slovenske z napisom: »Solska mladina obljublja Jugoslaviji ljubezen in zvestobo!« Nastopala je mladina, vsa v narodnih nošah, s prav čednimi deklamacijami. Pazljivo, s solzami v očeh so poslušali navzoči slavnostni govor učiteljice Levstikove. Solske stene so bile okrašene z zelenjem in raznimi napisi, reki naših prvoboriteljev, Aleksandra in Wilsona. Zlasti ugajala je ljudstvu slika na sprednji steni, ki predstavlja osvoboditev naroda. Slika in vsa dekoracija šole je delo učiteljice Levstikove. Po tej slavnosti se je udeležila mladina tudi svečanosti v cerkvi in slavnostnega obhoda skozi toplice. S topliške balkona so se govorniki, gg. Rekeb iz Celja, Jarnovič iz Dramelj in župnik Kukavič, ponovno obračali do mladine z navdušenimi govori. Otroci so tudi s burnimi klici kazali svoje veselje in svojo navdušenost. Pred šolo je kaplan Frastelj, ki je v prelepih besedah proslavljal Jugoslavijo in razlagal pomen dneva že v cerkvi in šoli, slavnost zopet zaključil. Res mnogo užitka je imela šolska mladina ta dan, ki ji gotovo ostane v najlepšem spominu. In šola! Prvič, kar obstoji, se je odela v slovenske barve — prvikat je pokazala, da ima biti samo le slovenska šola. Učiteljstvo pa, ki je kdaj tukaj narodno delalo in tupelo pod nemškim jarmom, je prejelo ta dan zadoščenje — dokaze, da ni delalo in trpelo zaman!

— **Iz Tržica na Gorenjskem** poročajo: Po mnogih prošnjah krajnega šolskega sveta je višji šolski svet dovolil, da se otvori peti razred na tukajšnji slovenski šoli, ki naj dobi tudi vzporednico, ker je učencev in učenek za en razred preveč. S tem je ustrezno želji vseh, ker je dana prilika za višjo izobrazbo naše mladine. — Nemško zasebno šolo zaradi pomanjkanja nemških otrok kmalu zatvorijo.

— **Priznanje.** Narodna vlada je priznala tov. nadučitelju Matiji Bartlu v Semiču ob vpokojitvi v priznanje njegovega zglednega dolgoletnega delovanja v šoli častni naslov šolskega ravnatelja.

— **Begunska podpora.** Narodna vlada je sklenila: Vsem aktivnim in vpokojenim slovenskim učiteljem in učiteljicam iz Goriške in Gradiške, ki bivajo v ozemlju Narodne vlade SHS v Ljubljani in niso nikjer zaposleni, se izplača begunska podpora, dokler ne dobe nakazane draginske doklade.

— **Obrtno nadzorništvo.** Območje obrtnega nadzorništva za Kranjsko s sedežem v Ljubljani je razširjeno na vse ozemlje Narodne vlade SHS v Ljubljani. Za obrtnega nadzornika v VI. činovnem razredu je začasno imenovan inženir A. Stebi.

— **Sestanek društva kmetijskih učiteljev** ki je bil določen na 21. t. m., se je moral preložiti na soboto, dne 28. t. m.

— **Za bedno srbsko deco** je trgovska šola, ki ji je vodja in lastnik ljubljanski tovariš Gaertner, darovala 700 K.

— **Na krsto Ivana Cankarja** je tudi učiteljstvo položilo venec z napisom: »Pisatelju Kačurja — učiteljstvo!«

— **Zatvorjene sulferajnske šole.** Sulferajnsko šolo v Suhorju so Nemci sami, kakor pravijo, začasno zaprli. Sulferajnska šola v Velenju na Štajerskem pa je bila zatvorjena na ukaz Narodne vlade.

— **Iz Celovca** nam pišejo: Mestni šolski zaklad izkazuje za prihodnje leto 202.214 K potreščine.

— **Izpremembe na bivšem Koroškem.** Narodna vlada SHS v Ljubljani, oddelek za uk in bogočastje, je odstavila od službe okrajnega šolskega nadzornika za velikovski okraj Josipa Socherja in postavila Pavla Koširja začasno za okrajnega šolskega nadzornika za velikovski okraj. — Narodna vlada SHS v Ljubljani, oddelek za uk in bogočastje, je odstavila Ano Besoldovo, učiteljico v Pliberku, in Ivana Sporčiča, nadučitelja v Mežici, ter postavila Jadvigo Strelovo za učiteljico v Pliberku in

Iva Feiniga, šolskega vodjo v Tunelu, kot nadučitelja v Mežici. — Narodna vlada SHS v Ljubljani, oddelek za uk in bogočastje, je imenovala S. Nikolajev Krulcevo za učiteljico na dvorazredni ljudski šoli v St. Jakobu v Rožu, Franca Aichholzerja za prov. okrajnega šolskega nadzornika za šole beljaskoga okrajnega glavarstva in šmonorskega sodnega okraja, Zdravka Kovača v službovanje slov. ljudski šoli v St. Jakobu v Rožu, Rudolfa Mencina za okrajnega šolskega nadzornika za šole celovskega okrajnega glavarstva, v kolikor spaaajo v območje Narodne vlade SHS v Ljubljani, z začasnim sedežem v Borovljah; Josipa Reichmanna za provizoričnega učitelja na ljudski šoli pri Mariji na Zilji. — Narodna vlada SHS v Ljubljani, oddelek za uk in bogočastje, je imenovala Antona Kobenterja, abs. učit. kandidata za namestnega učitelja v St. Jakobu v Rožu. — Narodna vlada SHS v Ljubljani, oddelek za uk in bogočastje, je imenovala Tomaža Kuperja za začasnega učitelja v St. Jakobu v Rožu. — Narodna vlada SHS v Ljubljani, oddelek za uk in bogočastje, je imenovala Junja Majerja začasno za učitelja in šolskega vodjo v St. Janžu v Rožu. — Narodna vlada SHS v Ljubljani, oddelek za uk in bogočastje, je dodelila Franca Skofa v začasno službovanje kot šolskega voditelja k Mariji na Zilji pri Bejaku. — Narodna vlada SHS v Ljubljani, oddelek za uk in bogočastje, je odpustila Janeza Macka iz službe nadučitelja v Kapli na Dravi in imenovala Josipa Macarola, šolskega vodjo na Vojščici, kot šolskega vodjo v začasno službovanje v Kapli na Dravi. — Narodna vlada SHS v Ljubljani, oddelek za uk in bogočastje, je odstavila Osvolda Bernolda od službe nadučitelja pri Mariji na Zilji. — Narodna vlada SHS v Ljubljani, oddelek za uk in bogočastje, je odstavila Julija Bohatta od vodstva šole v Grobinju in ga začasno pustila istotam kot učitelja ter dodelila Franca Vendramina, nadučitelja v Dutovljah, kot šolskega voditelja v začasno službovanje v Grebinj (na bivšem Koroškem).

— **Izpremembe na bivšem Štajerskem.** Narodna vlada SHS v Ljubljani, oddelek za uk in bogočastje, je odstavila kot okrajna šolska nadzornika nadučitelja Tomaža Wernitznigga, okrajnega šolskega nadzornika za mesto Ptuj in za nemške šole okrajev Ormož, Konjice, Sv. Lenart v Slov. goricah, Ljutomer, Marenberg, Maribor (okolica), Rogatec, Soštanj, Slovenska Bistrica in Slovenjgradec, ter vladnega svetnika Klementa Profta, okrajnega šolskega nadzornika za mesto Celje in za nemške šole okrajev Celje (okolica), Vransko, Sevnica, Brežice in Laško. Njima podrejene šole je podredila šolskim nadzornikom za slovenske šole dotičnih okrajev. — Narodna vlada SHS v Ljubljani, oddelek za uk in bogočastje, je odstavila Julija Ogrissegga kot nadučitelja nemške ljudske štirirazrednice v Brežicah ter ga dala na razpolago štajerskemu deželnemu šolskemu svetu.

— **Šolska mladina v Tržiču na Dolenjskem** je nabrala narodnega davka dne 14. t. m. na dan narodnega praznika 136 K 57 v. Prireditve šolskih otrok dne 1. decembra pa je prinesla 346 K 50 v. — Skupaj je poklonila šolska mladina 483 K 7 vin. narodnega davka.

— **Umrla je** pri D. M. v Polju dne 18. t. m. gospa Franja Miheličeva, soproga tamkajšnjega nadučitelja tovariša Viktorja Miheliča, ostavivši nedoletna otroka Viktorja in Ljudmilo. — Bodi vrli slovenski ženi ohranjen ljub spomin! Preostali naše sožalje!

— **Predstavniki naprednega dijaštva** so odposlali v Belgrad naslednji brzojav: Vaša kraljeva Visokost! Slovensko napredno dijaštvo je trdno odločeno slediti korakom onih svojih tovarišev, ki so se junaško žrtvovali, da s smelim prevratom stresejo in vržejo raz sebe tuji jarem. Ljubezen naša, ki se tako strastno boji za težko priborjeni cilj, naj Vas uveri, da bo naša požrtvovalnost izpolnila mero naših dolžnosti. Z veseljem gremo v ogenj bodočnosti, ker vodstvo Karadžorževićev nas navdaja s popolnim zaupanjem. Živela kraljevina SHS! Živel kralj Peter I! Živel naš Aleksander! — Jugoslovanska omladina s Slovenskega.

— **Iz bivše Štajerske** nam pišejo: Nedavno je beležil neki politiški list z zadovoljstvom, da se je o priliki zavzetja nekega lepega, prijaznega kraja nadučitelj, precej priletel, Nemčur od pamtveka, s solzami v očeh odpovedal svoji zmoti ter obljubil, da hoče biti odslej veren Slovenec in iskren narodnjak. — Ako bodo na merodajnih mestih poslušali take »skesanegrešnike«, ki so si vedeli v prejšnji dobi tako postlati, da so uživali nemško protekcijo in zasedli najlepša mesta, kdaj in

ozirom tudi na to preziranje iznebiti slutnje, da vlada na imenovanem poverjeništvu močna struja proti ljudskošolskemu učiteljstvu in njegovim organizacijam.

VI.

Da bosti iz prvega in pravega vira o našem položaju, o naših težnjah, željah in potrebnih obveščenih centralna vlada in ministrstvo prosvete v Belgradu, pošljimo tja svojo deputacijo! Cimprej se to zgodi, tem bolje bo za vse naše šolstvo in za ves naš stan. V to deputacijo predlagam: kot voditelja deputacije predsednika tovariša L. Jelenc, kot člane deputacije pa tovarise Josipa Rajšpa, Frana Aichholzerja, Pavla Flereta in Josipa Pahorja.

Potne stroške za to deputacijo pokrijmo sami iz svojega tako, da prispeva vsak član, oziroma vsaka članica naše Zaveze takoj 1. januarja 1919 po 5 do 10 K organizacnega davka. Kolikor tega denarja po pokritju stroškov deputacije še ostane, se naloži in upravlja kot rezervni sklad Zaveze.

Pozoveta naj se Slomškova Zveza in Društvo slovenskih profesorjev, da imenujeta po dva ali tri svoje zastopnike k tej deputaciji, ki jim sama pokrijeta potne stroške.

Ta skupna deputacija naj pred odhodom sestavi spomenico o vseh naših šolskih in stanovskih razmerah, ki jo naj izroči ministru prosvete Davidoviću.

Pri tej priliki naj stopi deputacija v stik s hrvatskim Savezom v Zagrebu in s srbskim Udruženjem v Belgradu zaradi ujedinjenja vsega jugoslovanskega učiteljstva in zaradi enotne reforme vsega šolstva v Jugoslaviji.

Vodstvu Zaveze se nalaga, da ob povratku deputacije takoj skliče Zavezino delegacijsko zborovanje, ako se mu to zdi nujno in potrebno.

VII.

Naraščajoče delo pri Zavezi in naše stremljenje, da se more to delo nemoteno in smotreno vršiti, nam narekuje potrebo, da kolikor možno hitro ustanovimo in organizujemo v Zavezi urad stalnega tajništva.

Rešitve tega vprašanja naj se nemudoma lotita stanovsko-politiški in gospodarski odsek.

Iz preostanka v prejšnjem predlogu navedenih donoskov bi se krili stroški stalnega tajništva v prihodnjem letu; tekoni prihodnjega leta pa bi ona dva odseka izgotovila vsa pripravljala dela, ki bi za vedno zagotavljala obstoj našemu stalnemu uradu.

Potentakem bi stalno tajništvo začelo lahko poslovati že s prihodnjim letom.

V Belgrad je bil poslan ta brzopletni protest:

Srečno bilo leto 1919!

Uredništvo in upravnitvo
„Učiteljskega Tovariša“.

Vsem cenjenim svojim odjemalcem in naročnikom želi
srečno Novo leto
v svobodni Jugoslaviji
„Učiteljska tiskarna“
v Ljubljani.

Knjigoveznica
Anton Janežič
Ljubljana
Florijanska ulica 14

se priporoča sl. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.

Učiteljstvo, združeno v Zavezi jugoslovanskega učiteljstva v Ljubljani najodločnejše protestuje proti nakanam imperialske Italije, ki si hoče prilaistiti najlepši del naše zemlje in najza ednejši del nasega naroda, onega naroda, ki že od pamučkega imenuje ono, sedaj zasedeno ozemlje svojo nepreklicno in najsvečejšo last. Učiteljstvo izjavlja, da ne priznava nobene najmanjše opravičene utemeljenosti tem poniepnim aspiracijam Italije ter ugovarja proti njim! Enako protestuje proti nakanam Nemške Avstrije, ki izteza svoje roke po našem Korotanu in po naši Stajerski. Vsi ti slovenski deli Jugoslavije ostanejo last države SHS, in učiteljstvo, združeno v naši Zavezi, svečano objavlja, da hoče kakor dosedaj, tako tudi poslej skrbeti z vsemi svojimi silami za kulturno veličino svojega nedeljenega naroda in svoje celotne domovine.

L. Jelenc, predsednik.

Deputacija ni dobila poverjenika dr. Verstovška v uradu. Odsoten je v Mariboru. Deputacija pojde k njemu jutri, v soboto. Ako bo njegov odgovor glede 1. predloga neugoden, se skliče za Svečnico popoldne ob 2. uri velik shod vsega učiteljstva v Mestnem domu v Ljubljani. Za vsak slučaj bodite pripravljeni!

Poročilo o seji upravnega odbora prihodnjič.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Ig. K. v M.: Cirilico objavimo, čim dobi tiskarna črke, ki jih je že naročila. A prometne razmere so še vedno tako neugodne, da je treba dolgo čakati.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Ker sestavlja upravništvo nove naslove, nujno prosi vsa okrajna učit. društva, naj nemudoma pošljejo zaznamke članov za leto 1919.

Vsem cenjenim naročnikom in naročnicam: Srečno, veselo in uspešno novo leto!

Upravništvo.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radojko Koren.

Last in založba „Zaveze jugoslovanskega učiteljstva“.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. nov. 1918 K 159.969-79.
Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

Štev. 1017.

Razpis učnih mest
v polit. okraju Celje,

I. Šolski okraj Celje:

1. Na trirazredni mešani ljudski šoli v St. Lovrencu pri Prožinu, III. plačilni razred, eno mesto učiteljice.
2. Na petrazredni mešani ljudski šoli v Petrovčah, III. plač. razred, mesto nadučiteljja in pa eno mesto učiteljice.
3. Na štirirazrednici na Teharjih, III. plač. razred, mesto nadučitelja.

II. Šolski okraj Vransko:

1. Na štirirazrednici v St. Juriju ob Tab., II. plač. razred, mesto učitelja.
2. Na enorazrednici v Marija-Reki, I. plač. razred, mesto šolskega vodje.

III. Šolski okraj Šmarje:

Na štirirazredni deški šoli v Šmarji, II. plač. razred, eno mesto učitelja.

IV. Šolski okraj Gornji grad:

1. Na dvorazredni ljudski šoli v Novi Stifiti, II. plač. razred, mesto nadučitelja.
2. Na trirazredni ljudski šoli v Ksaveriju, II. plač. razred, eno mesto učiteljice.

Pravilno opremljene prošnje je vložiti predpisanim službenim potom do dne 20. januarja 1919 na dotičnih krajnih šolskih svetih.

Okrajni šolski svet Celje,
dne 12. decembra 1918.

Št. 802/II-1918.

Razpis mesta nadučiteljice.

Slovenska Bistrica okolica, 4 razredna dokliška ljudska šola, II. krajni razred, slovenski učni jezik, katoliški verouk.

Pravilno opremljene prošnje je uposlati krajnemu šolskemu svetu Slovenska Bistrica okolica do 31. prosinca 1919.

Okrajni šolski svet Slov. Bistrica.
Maribor, dne 13. decembra 1918.

Štev. 497.

Razpis nadučiteljskega mesta.

Na šestrazredni narodni šoli z 1 vzpo-rednico k 6. razredu pri Sv. Petru tik Radgone, 2. krajevni razred, se razpisuje nadučiteljsko mesto. Prosilci morajo biti rimsko katoliške vere in usposobljeni za slovenski učni jezik.

Prošnje je vlagati do 15. svečna 1919 na krajni šolski svet pri Sv. Petru tik Radgone, pošta Radgona.

Okrajni šolski svet Gor. Radgona,
dne 16. decembra 1918.

Predsednik: dr. Vavpotič, s. r.

Št. 802/II-1918.

Razpis nadučiteljskega mesta.

Slovenska Bistrica okolica, 4 razredna deška ljudska šola, II. krajni razred, slovenski učni jezik, katoliški verouk.

Pravilno opremljene prošnje je uposlati krajnemu šolskemu svetu Slovenska Bistrica okolica do 31. prosinca 1919.

Okrajni šolski svet Slov. Bistrica.

Maribor, dne 13. decembra 1918.

Štev. 496.

Razpis nadučiteljskega mesta.

Na štirirazredni narodni šoli v Negovi, 2. krajevni razred, se razpisuje nadučiteljsko mesto. Prosilci morajo biti rimsko katoliške vere in usposobljeni za slovenski učni jezik.

Prošnje je vlagati do 15. svečna 1919 na krajni šolski svet v Negovi, pošta Ivanjci.

Okrajni šolski svet Gor. Radgona,
dne 16. decembra 1918.

Predsednik: dr. Vavpotič s. r.

Uradnico,

veščo knjigovodstva, korenspondence in tipkarstva. želi dobiti Učiteljska tiskarna. Plača po dogovoru. Prošnje s potrebnimi izpričevali je vlagati do 10. januarja 1919 na ravnateljstvo Učiteljske tiskarne. Za odgovor in vrnitev priloge, oziroma prošnji naj se priloži predpisana poštna znamka!

Ljubljana, 22. decembra 1918.

Ravnateljstvo.

SHS

V naši zalogi izidejo tiskovine za
šolska naznanila in izpričevala
ljudskih, meščanskih, obrtnih in srednjih šol s podtiskom SHS po risbi gospoda strokovnega učitelja
Dragotina Humka.
Ravnotam izidejo
nastenske table
s pisano in tiskano
latinico in cirilico
Prijava na eno in drugo prosimo čimprej, da nam bo mogoče določiti naklado!
Učiteljska tiskarna v Ljubljani,
Franciškaška ulica 6.

SHS

Največja slovenska hranilnica!
MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA
Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela vlog koncem leta 1917 K 66,800.000—
hipotečnih in občinskih posojil „ 27,000.000—
rezervnega zaklada „ 2,000.000—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4%

večje in nestalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo
narodne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5¼% obrestim in proti najmanj 1% oziroma ¾% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.

Velecenj. učiteljstvo opozarjamo na zbirko pesmi, ki so izšle v „Učiteljski tiskarni“. To je lepa Engelbert Ganglova knjiga

„Moje obzorje“,

ki se dobiva po vseh knjigarnah, kakor tudi v „Učiteljski tiskarni“. Cena lično vezani knjigi je 3 K. Po pošti 20 h več.

Naj bi ne bilo učiteljice in ne učitelja, ki bi ne imel v svoji knjižnici te lepe knjige.